

„TworzyMy Niepodległość” – województwo, miasto i dziennikarze wobec setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości

Reminiscencje medialne

Według badań opinii publicznej w 2018 roku za najważniejsze wydarzenie w Polsce uznano obchody stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości (40% respondentów)¹. W ankietach Polskich Badań Czytelnictwa („Czytelnicy prasy wobec niepodległości”), mających pokazać, jakie wydarzenia historyczne ostatniego stulecia są najważniejsze dla Polaków? – wskazano pontyfikat Jana Pawła II, okupację hitlerowską i wstąpienie do Unii Europejskiej. Z kolei na pytanie, z czego najbardziej jesteście dumni, badani wskazali: dzieci (68%), bycie Polakiem (40%), Europejczykiem (26%), rodzinną miejscowość (23%), jak i „z tego, jacy jesteśmy na co dzień” (20%)².

Jedną z twarzy organizowanej w 2018 roku przez Urząd Miasta Szczecin kampanii społecznej Codziennie Polskę TworzyMy był Edwin Bendyk, redaktor tygodnika „Polityka”. W 2014 roku w ramach koordynacji cyklu „Portrety polskich miast” tygodnik opublikował tekst Piotra Sarzyńskiego *A mogłoby być pięknie*. Postawiona w nim teza o niewykorzystanym potencjale miasta odbiła się szerokim echem, podzieliła czytelników i mieszkańców miasta. Pytania o miasto, jego historię i tożsamość są wciąż aktualne, powróciły przy okazji setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Dla redaktora Bendyka, prowadzącego w ramach kampanii debatę „Niepodległość w ujęciu kampanii reklamowej Codziennie Polskę TworzyMy”, szczególnie interesujące stało

¹ Wydarzenie roku 2018 w Polsce i na świecie, „Komunikat z badań” nr 1/2019, CBOS, s. 2, www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_001_19.PDF (dostęp 21.02.2019).

² 81 proc. Polaków jest mocno związanych z Polską, Raport „Czytelnicy prasy wobec niepodległości”, PBC, www.pbc.pl/81-proc-polakow-jest-mocno-zwiazanych-z-polska (dostęp 21.02.2019).

się pytanie: Jak świętować stulecie niepodległości w mieście, które 100 lat temu nie było polskie?³ Pytanie wydaje się zasadne, gdyż według badań CBOS-u: „Ponad połowa badanych (55%) deklaruje, że czuje się związana przede wszystkim ze społecznością lokalną, miejscowością, w której mieszka”⁴ – przy czym poczucie związku z określoną wspólnotą terytorialną determinują: wielkość miejscowości (w 2018 r. Szczecin zamieszkiwało 403 tys. mieszkańców, tym samym stolica Pomorza Zachodniego jest siódmą co do wielkości w Polsce⁵), poziom wykształcenia (według wyników Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 r. odsetek osób w województwie zachodniopomorskim o wykształceniu wyższym wyniósł 16,6%⁶) oraz religijność (według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. województwo zachodniopomorskie odznacza się największym udziałem osób odmawiających odpowiedzi na pytanie o wyznanie – 9,7%⁷)⁸.

Opracowując niniejszy raport, chcieliśmy przedstawić dodatkowy materiał faktograficzny, który byłby pomocny w poszukiwaniu odpowiedzi na te – i inne – pytania. Interesowały nas odpowiedzi na pytania: Jakie elementy tworzyły kampanię społeczną poświęconą obchodom odzyskania przez Polskę niepodległości? Na ile realizowane projekty miały charakter regionalny/lokalny, a na ile ogólnopolski? Który z kontekstów – historyczny czy współczesny – przeważał w kampanii? Czy obchody rocznicowe stały się okazją do wspólnego celebrowania wydarzenia, czy jednak kolejnym dowodem tworzenia się – bądź na nowo definiowania tożsamości miasta i jej mieszkańców? Na tak postawione pytania odpowiedzi poszukiwali studenci I roku dziennikarstwa i zarządzania mediami Uniwersytetu Szczecińskiego, analizując przekazy szczecińskich mediów z listopada 2018 roku. Zależało nam na tym, aby

³ (zk), *Jedno z drażliwych pytań roku 2018 dotyczy Szczecina. Jak można tu świętować 100 lat niepodległości?*, „Gazeta Wyborcza. Szczecin” 21.02.2018, <http://szczecin.wyborcza.pl/szczecin/7,34939,23050481,jedno-z-drazliwych-pytan-roku-2018-dotyczy-szczecina-jak-mozna.html> (dostęp 21.02.2019).

⁴ A. Głowacki, B. Roguska (red.), *Stulecie odzyskania niepodległości. Pamięć i wspólnota*, „Opinie i Diagnozy” 2018, nr 41, s. 58.

⁵ *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2018, s. 215.

⁶ *Ludność w województwie zachodniopomorskim. Stan i struktura demograficzno-społeczna. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*, Szczecin 2013, s. 99.

⁷ *Struktura narodowo-etniczna, językowa i wyznaniowa ludności w Polsce. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*, Warszawa 2015, s. 99.

⁸ „Członkami lokalnej społeczności stosunkowo najczęściej czują się mieszkańcy wsi, a relatywnie najrzadziej mieszkańcy największych miast. Najbardziej związani ze wspólnotą lokalną są też badani mający wykształcenie podstawowe, najmniej – legitymujący się wyższym wykształceniem. (...) Poczucie związku z lokalną społecznością najbardziej różnicuje religijność. Badani uczestniczący w praktykach religijnych przynajmniej 1–2 razy w miesiącu częściej niż praktykujący co najwyżej sporadycznie utożsamiają się z lokalną wspólnotą. Najrzadziej z miejscowością, w której żyją, identyfikują się osoby w ogóle niebiorące udziału w praktykach religijnych” (A. Głowacki, B. Roguska (red.), *Stulecie odzyskania niepodległości...*, s. 60).

przy tak doniosłej okazji obraz świętowania setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości (w możliwie jak najbardziej kompletnym kształcie) wybrzmiał w jednym miejscu – w *Kronice Szczecina 2018*.

Na podstawie lektury opracowanego przez studentów US raportu można odnieść wrażenie, że zarówno w miejskiej kampanii, jak i w relacjach szczecińskich mediów zabrakło aktu kulminacyjnego, dającego szansę na pokazanie poczucia wspólnoty podzielonego (za sprawą polityki) społeczeństwa. I być może był to celowy zabieg – aby nie dzielić, ale zachwycić się wolnością, wskazując działania tych, którzy zamiast polaryzować publiczną rzeczywistość – tworzą wolność, budują Szczecin codziennie, współtworzą zróżnicowany obszar współlistnienia.

Paulina Olechowska

■ Kampania Urzędu Miasta Szczecin Codziennie Polskę TworzyMy

Szukaliśmy pomysłu, jak obchodzić tę rocznicę. Postanowiliśmy zaprosić mieszkańców i zapytać, czym dla nich jest niepodległość. (...) Chcieliśmy opowiedzieć o tej niepodległości tak, jak my ją przeżywamy⁹.

Na konferencji prasowej 11 października 2017 roku Piotr Krzystek, prezydent Szczecina, przedstawił założenia kampanii Codziennie Polskę TworzyMy, projektu celebrującego stulecie odzyskania przez Polskę niepodległości. Kampania została oparta na trzech założeniach:

I. Ukazanie wydarzenia nie tylko w wymiarze historycznym, lecz także społecznym, obrazującym codzienne życie mieszkańców Szczecina, zadając pytania o przyszłość miasta.

II. Ukierunkowanie święta na mieszkańców Szczecina, którzy mają swój udział w codziennym budowaniu Polski.

III. Rozszerzenie działań związanych z obchodami święta niepodległości na różne środowiska i osoby, podkreślenie kontekstu patriotycznego i historycznego, dalekiego od ksenofobii i nacjonalizmów – jako zjawisk obcych Szczecinowi, który w kreacji wizerunku podkreśla takie cechy, jak otwartość, różnorodność, nowoczesność¹⁰.

⁹ Piotr Krzystek, debata „Rok niepodległości w Szczecinie”, Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie, 12 września 2018 r., www.youtube.com/watch?v=dRimKnz5cbM (dostęp 16.01.2019).

¹⁰ Materiały Urzędu Miasta Szczecin przekazane na spotkaniu z podinspektorem Piotrem Zielińskim, pracownikiem Urzędu Miasta Szczecin, 8 stycznia 2019 r.

Kampania Codziennie Polskę TworzyMy zakładała świętowanie odzyskania przez Polskę niepodległości przez cały rok, a jej inauguracja odbyła się w październiku 2017 roku. Z tej okazji utworzono stronę internetową Moja Niepodległość (<http://mojaniepodleglosc.pl>), prowadzono również działania informacyjne z wykorzystaniem mediów społecznościowych oraz innych nośników informacji typu citylight czy billboard.

W ramach kampanii odbył się konkurs plastyczny skierowany do dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów szkół gimnazjalnych i ponadpodstawowych gminy Szczecin. Nagrodzone prace ukazały się w okolicznościowym kalendarzu na 2019 rok, pojawiły się na billboardach usytuowanych w przestrzeni miejskiej, a także zaprezentowano je na wystawie znajdującej się w holu przed salą sesyjną Urzędu Miasta Szczecin (można ją oglądać do 6 lipca 2019 r.). Zorganizowano także sąsiedzkie festyny, ulokowane w czterech dzielnicach miasta Szczecin: Północ, Prawobrzeże, Śródmieście i Zachód. Ambasadorami

kampanii zostali reprezentanci różnych grup społecznych oraz wiekowych mieszkających w Szczecinie: Helena Czajkowska, Samir Zeair, Magdalena Małyńska, Michał Król, Lena Ogonowska.

We współpracy Urzędu Miasta Szczecin z regionalnym dziennikiem „Kurierem Szczecińskim” przygotowano cykl dwunastu suplementów (od listopada 2017 do listopada 2018 r.), ukazujących zmieniający się Szczecin na przestrzeni lat. Celem publikacji było pokazanie różnorodnej i bogatej historii miasta. Prezentowano mieszkańców miasta, którzy mieli znaczący wpływ na kształtowanie jego tożsamości.

Jubileuszowy dodatek Urzędu Miasta
Szczecin do „Kuriera Szczecińskiego”
z 14 grudnia 2017, s. 11

Źródło: Urząd Miasta Szczecin, 8 stycznia 2019.

Ponadto w ramach kampanii odbył się konkurs skierowany do organizacji pozarządowych, które mogły ubiegać się o dotacje do 10 tys. złotych na realizację projektów własnych, festiwali, koncertów, happeningów, spektakli, wystaw, konkursów, konferencji, ścieżek edukacyjnych, gier miejskich i terenowych, wykładów, lekcji tematycznych, kampanii społecznych i edukacyjnych. Łącznie na ten cel przeznaczono 100 tys. złotych. Zrealizowano ponad 20 wydażeń mających różny charakter:

1. Konferencje i spotkania, np. „Szczecin w 100-lecie odzyskania niepodległości RP” – Stowarzyszenie Senat Obywateli Szczecina; międzypokoleniowe spotkanie pod hasłem „Niepodległość – skarb naszych ojców w rękach

naszych dzieci” – Parafia Rzymskokatolicka Najświętszej Marii Panny Matki Kościoła; wielopokoleniowe spotkanie zuchów i ich rodzin „Niepodległościowy rajd pieczonego ziemniaka” – Chorągiew Zachodniopomorska Związku Harcerstwa Polskiego.

2. Festiwale i koncerty, np. nagranie płyty Chóru Kameralnego ZUT z Orkiestrą Wojskową w Szczecinie i koncert pieśni patriotycznych *Na mojej szczecińskiej ziemi Codziennie Polskę TworzyMy* – Fundacja Morze Kultury; festiwal „40 i 4” – Stowarzyszenie Port Szczecin.
3. Publikacje i wystawy, np. *Żołnierze AK w drodze do niepodległości – ślady pamięci* – prezentacja dorobku żołnierzy AK ze Szczecina i innych miejscowości województwa zachodniopomorskiego, zawierająca ślady pamięci w formie pomników, tablic, obelisków, izb pamięci – Stowarzyszenie Konie i Natura; rocznicowa wystawa filatelistyczna *100-lecie Odzyskania Niepodległości* – Polski Związek Filatelistyczny Okręgu Zachodniopomorskiego.
4. Wydarzenia sportowe, np. Bieg im. Mieczysława Boruty-Spiechowicza – Stowarzyszenie Lokalna Organizacja Gospodarcza „Odroujście”; „Niepodległa na sportowo” – Stowarzyszenie Piłki Ręcznej Pogoń Szczecin¹¹.

Powstał również film dokumentalny *Szczecińscy Sybiracy*. Film to relacja pięciu mieszkańców Szczecina (biorą w nim udział: Maria Rychel, Michał Buniak, Elżbieta Ulrich, Stanisława Drażewska-Michaliszyn i Zdzisław Frej), którzy będąc dziećmi, wraz z rodzinami zostali zesłani do ciężkiej pracy w głąb Rosji. Ich opowieść to żywa historia, świadectwo wielkiej tragedii, ale jednocześnie dowód hartu ducha i ogromnej radości z przeżycia koszmaru, jakim była zsyłka na Sybir.

Kolejną grupę realizowanych działań stanowiła przygotowana przez Urząd Miasta Szczecin seria dwunastu filmów do projektu *Myśli Niepodległe*. Do udziału zaproszono szczecinian i osoby związane z miastem. Wśród osób wypowiadających się na temat miasta i „Niepodległej” znaleźli się m.in. Marek Niedźwiecki, Danuta Stenka, Rune Bergmann i Marta Pihan-Kulesza¹².

Marek Niedźwiecki, znany dziennikarz muzyczny i długoletni prezenter Polskiego Radia Programu III, pierwszy przyjazd do Szczecina zawdzięcza Sylwestrowi Ostrowskiemu, saksofoniście i szefowi artystycznemu festiwalu

¹¹ Tamże.

¹² Wszyscy uczestnicy projektu *Myśli Niepodległe*: Edwin Bendyk, Marek Niedźwiecki, Danuta Stenka, Piotr Lisiek, Anita Agnihotri, Sylwester Ostrowski, Roman Czejarek, Cezary Lazarewicz, Rune Bergmann, Marta Pihan-Kulesza, Anna Augustynowicz, Agnieszka Skrzypulec, <http://mojaniepodleglosc.pl/mysli-niepodlegle> (dostęp 16.01.2019).

Szczecin Jazz. To właśnie on zaproponował dziennikarzowi prowadzenie koncertu w Trafostacji Sztuki w Szczecinie, co zapoczątkowało wieloletnią współpracę ze szczecińskimi środowiskami muzyków. W filmie promocyjnym reaktor wypowiedział się na temat tego, czym dla niego jest niepodległość:

Ja *niepodległość* traktuję jak wolność, którą dostaliśmy, i z której teraz korzystamy pełnymi garściami. (...) Niepodległość jest tym życiem, jakie prowadzę teraz. (...) *Niepodległość* w codzienności to jest dla mnie to, że ja mogę mówić w radiu to, co chcę powiedzieć, prezentować muzykę, jaką chcę zaprezentować. Nikt nie wpływa na mnie, na to, co ja mam robić – i w życiu prywatnym, i w życiu zawodowym – i to jest dla mnie *niepodległość*. Trzeba o nią dbać i walczyć o nią codziennie¹³.

Słowa te doskonale obrazują idee przyświecające szczecińskiej kampanii. W odmiennym tonie wypowiedziała się Danuta Stenka, która w pierwszych latach swojej działalności zawodowej była związana z Teatrem Współczesnym w Szczecinie, wówczas pod dyrekcją Ryszarda Majora. Na pytanie o to, czym jest dla niej niepodległość, powiedziała:

Muszę się w sobie doszukać odpowiedzi na pytanie – czym jest dla mnie *niepodległość*. W niej się mieści kompromis, zgoda na pewne ustalenia (...). To jest sytuacja, w której nie wszystko będzie się odbywało tak, jak mnie się podoba, niemniej wyrażam na to zgodę. Wszyscy wyrażamy na ten stan, na takie zasady zgodę. Kiedy myślę *niepodległość*, to mam wrażenie, że patrzę z lotu ptaka, ale jednocześnie przez mikroskop. To jest sytuacja, stan ducha, na który zasługują, do którego mają prawo wszyscy ludzie i każdy człowiek z osobna¹⁴.

Jedną z kolejnych twarzy cyklu filmowego był pochodzący z Norwegii dyrygent Rune Bergmann, który w 2016 roku rozpoczął współpracę ze szczecińską orkiestrą symfoniczną. Bergmann powiedział: „Wolność i *niepodległość* mają dla mnie podobne znaczenie. Zawsze, kiedy myślę o tym i słyszę słowo *niepodległość*, tak naprawdę myślę o wolności, o posiadaniu wyboru, o możliwości posiadania swoich wyborów w życiu, i to jest dla mnie w zasadzie to, co myślę o wolności i *niepodległości*”¹⁵.

¹³ Myśli Niepodległe: Marek Niedźwiecki, www.youtube.com/watch?v=BmZF9IR4F_M (dostęp 16.01.2019).

¹⁴ Myśli Niepodległe: Danuta Stenka, www.youtube.com/watch?v=c_gmudNDKcg (dostęp 16.01.2019).

¹⁵ Myśli Niepodległe: Rune Bergmann, www.youtube.com/watch?v=MNL39frrb4 (dostęp 16.01.2019).

O niepodległości wypowiadali się również sportowcy – była nią urodzona w Szczecinie gimnastyczka Marta Pihan-Kulesza, reprezentantka Polski na Olimpiadzie w Pekinie (2008) i Londynie (2012), wielokrotna mistrzyni i wicemistrzyni Polski w wieloboju gimnastycznym. Dla zawodniczki Międzyszkolnego Klubu Sportowego Kusy Szczecin to miasto będące ważnym punktem na mapie jej życia prywatnego i zawodowego:

My [z mężem Romanem Kuleszą, gimnastykiem – J.N. i P.K.] jako sportowcy też mieliśmy bardzo dużo propozycji wyjazdu, mogliśmy pracować praktycznie w każdym zakątku świata jako trenerzy, mogliśmy studiować w Stanach. Natomiast ja nie wyobrażałam sobie mieszkać poza Szczecinem, bo to jest moje miejsce na ziemi¹⁶.

W cyklu filmów *Myśli Niepodległe* wypowiadały się różne osoby. Rozumiały one niepodległość jako wolność i możliwość samorealizacji. Niepodległość dla nich to także swoboda w podejmowaniu własnych decyzji i dokonywaniu wyborów życiowych.

W ramach kampanii *Codziennie Polskę TworzyMy* 12 września 2018 roku odbyła się w Filharmonii im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie debata zatytułowana „Rok niepodległości w Szczecinie”. Dyskusję prowadził Edwin Bendyk, dziennikarz tygodnika społeczno-politycznego „Polityka”. Jej uczestnikami byli Anna Augustynowicz (reżyserka, dyrektor Teatru Współczesnego w Szczecinie), Roman Czejarek (dziennikarz Polskiego Radia), Marcin Galicki (platforma crowdfundingowa Wspieram.to) oraz Piotr Krzystek (prezydent Szczecina). Członkowie debaty próbowali odpowiedzieć na pytania: Jak powinno wyglądać świętowanie stulecia polskiej niepodległości w mieście, które w 1918 roku nie było polskim miastem? Jak zjednoczyć mieszkańców Szczecina wokół tego wydarzenia?

Bendyk postawił tezę, że w ostatnich latach zmienił się w całej Polsce sposób myślenia o miejscach, w których się mieszka. Do tych miast zaliczany jest również Szczecin: „Jeszcze cztery lata temu, gdy tygodnik «Polityka» pisał o Szczecinie – to miasto było na *końcu świata*”¹⁷ – powiedział prowadzący debatę redaktor. W opinii dziennikarza obecnie odległość – rozpatrywana nie

¹⁶ *Myśli Niepodległe*: Marta Pihan-Kulesza, www.youtube.com/watch?v=ydO-CazPacw& (dostęp 16.01.2019).

¹⁷ Debata „Rok niepodległości w Szczecinie”, Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie, 12 września 2018 r., www.youtube.com/watch?v=dRimKnz5cbM (dostęp 16.01.2019).

tylko w kategoriach przestrzennych – pomiędzy stolicą a Szczecinem nie jest wcale taka duża, a jako przykład podał studiującą w Akademii Sztuki córkę, nie jedyną osobę pochodzącą z dalszych miejsc Polski, która przyjechała do stolicy Pomorza Zachodniego.

W debacie zwrócono uwagę na wielość narracji o historii Szczecina. Roman Czejarek powiedział: „Każdy ze szczecinian ma różne spojrzenie na swoje miasto”¹⁸. W tym samym tonie wypowiadał się prezydent Krzystek:

Są różne wydarzenia, które dla nas tworzą tę niepodległość: Grudzień '70, '80 i Sierpień '88. W tych wydarzeniach uzewnętrzniała się myśl o niepodległości. *Niepodległość* to nie jest obecność z flagą pod pomnikiem – to jest to, co robimy na co dzień, to, w jaki sposób się odnosimy do innych, jak traktujemy miasto i co dla niego robimy¹⁹.

Historia Szczecina w latach powojennych to poszukiwanie tożsamości – tak charakterystyczne dla Szczecina. Ale według Czejarka to na przyszłość powinny być skierowane działania miasta:

Trzeba patrzeć w przyszłość. Stawiać sobie wysoką poprzeczkę. Tak zrobiono z Filharmonią im. Mieczysława Karłowicza – mógł powstać kolejny budynek kultury, a powstał symbol. (...) Nie warto marnować pieniędzy na rzeczy przeciętne, choć solidnie dobrze zrobione, rzeczy niewybijające się ponad przeciętność²⁰.

Z kolei Anna Augustynowicz nawiązała do swoich pierwszych wrażeń o mieście, do którego przyjechała w 1992 roku:

To, co jest istotą teatru – to jest miejsce spotkania. Ludzi teatru łączy coś, co tworzy miejsce, ale tutaj znaleźliśmy miejsce niezwykle otwarte. Bo to, co jest poszukiwaniem tożsamości, nadaje Szczecinowi niezwykle urodę i dynamikę. Mamy tutaj do czynienia z ogromnym poziomem otwarcia, widzę to w poziomie rozmowy i energii wśród widzów. Jest duży przepływ ludzi. Jest to znakomite miasto do mieszkania, jest „powietrzne”, nie tylko w kontekście architektury, usytuowaniu wśród wody

¹⁸ Tamże.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Tamże.

i zieleni, ale mówię o obszarze mentalnym. Być może z powodu bliskości innych państw. To miejsce posiada swoją urodę przez dynamikę i otwarcie²¹.

Najmłodszym uczestnikiem debaty był Marcin Galicki, założyciel polskiej platformy finansowania społecznościowego Wspieram.to. Opisał Szczecin na przestrzeni ostatnich lat. Jego zdaniem, jeszcze w latach dziewięćdziesiątych trudno było „wybronić Szczecin” na tle innych miast. Obecnie, gdy przejeżdżają tutaj młodzi ludzie, widać zarówno pozytywne zaskoczenie, jak i fakt, że chcą tu wracać. To powoduje, że „Szczecin jest potężnym zapleczem usług teleinformatycznych, liczba start-up’ów technologicznych jest bardzo duża”²².

Na zakończenie w debacie wzięli udział mieszkańcy miasta, jednym z nich był żyjący w Szczecinie od 1957 roku Wojciech Żebrowski: „Hasło Codziennie Polskę TworzyMy – jest przepiękne. Powinno zostać na kolejne 100 lat w Szczecinie. Za to, czym Szczecin wyróżnia się w Polsce, należałby mu się tytuł stolicy dźwięku. Dźwięk, słowa, teatr, przepiękne chóry, berżeretki, dźwięk syren stoczniowych – to one dominują w Szczecinie”²³.

Na koniec debaty padło pytanie o wizję miasta na kolejne lata. W tej kwestii wypowiedział się prezydent Piotr Krzystek:

Przyszłość należy do miast takich jak Szczecin. Nie za dużych, nie za małych, takich, które nie przytłaczają, dają komfort życia i oferują wiele możliwości dla młodych ludzi. Dwadzieścia, trzydzieści lat temu dla społeczeństwa najważniejsza była praca, teraz równie ważna jest jakość życia, To właśnie o nią będziemy ciągle zabiegać, jest to swoista niepodległość i wolność każdego z nas. (...) I to jest wielkie wyzwanie. Aby to się nam udało²⁴.

Zwieńczeniem kampanii Codziennie Polskę TworzyMy były zorganizowane przez Miasto Szczecin – wspólnie z zachodniopomorskimi urządami wojewódzkim i marszałkowskim oraz z 12. Dywizją Zmechanizowaną – oficjalne obchody stulecia odzyskania niepodległości. Rozpoczęły się o godz. 12.00 na Wałach Chrobrego wspólnym odśpiewaniem hymnu państwowego. Następnie odbyła się defilada, koncert orkiestry wojskowej, pokaz sprzętu wojskowego i służb mundurowych oraz warsztaty edukacyjno-artystyczne. O godz. 15.30

²¹ Tamże.

²² Tamże.

²³ Tamże

²⁴ Tamże.

pod pomnikiem Marszałka Józefa Piłsudskiego na pl. Szarych Szeregów odbył się ceremoniał wojskowy, a o godz. 16.30 koncert zespołu Tulia. O godz. 18.00 w bazylice metropolitarnej była odprawiona msza św. w intencji Ojczyzny. Mieszkańcy wzięli udział w całodniowym pikniku niepodległościowym, który odbywał się w al. Kwiatowej.

Szczecińska kampania Codziennie Polskę TworzyMy znalazła się w gronie finalistów międzynarodowej nagrody City Nation Place²⁵. Ubiegała się o wyróżnienie w kategorii najlepsze zaangażowanie obywateli, w której największe znaczenie miał czynnik ludzki i zaangażowanie społeczności w działania, będące elementami realizowanych kampanii.

■ Szczecińskie media o „Niepodległej” – prasa, radio, telewizja i Internet

O wydarzeniach związanych z setną rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości informowały wszystkie szczecińskie media. Pierwszą część naszych badań, obejmujących listopad 2018 roku, stanowi analiza tekstów, które ukazały się na łamach dzienników: „Kurier Szczeciński”, „Gazeta Wyborcza. Szczecin”, „Głos Szczeciński – Dziennik Pomorza Zachodniego”, oraz w czasopiśmie „Prestizj”.

■ PRASA

„Kurier Szczeciński” najczęściej publikował informacje związane z setną rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości, jak również – w przeciwieństwie do pozostałych dzienników – nie zabrakło w nim publicystyki.

Teksty informacyjne przedstawiały wydarzenie nie tylko w perspektywie lokalnej²⁶, lecz także ogólnopolskiej²⁷, wydawca – we współpracy z Urzędem Miasta Szczecin – był również pomysłodawcą wydania okolicznościowego kalendarza²⁸. Przykładem informacji lokalnej poświęconej wydarzeniu była zapowiedź panelu dyskusyjnego w Książnicy Pomorskiej „Blaski i cienie II Rzeczypospolitej”²⁹. Nie zabrakło tekstów o szczecińskich inicjatywach społecznych – Szczecińskim Marszu Niepodległości³⁰, Biegu dla Niepodle-

²⁵ City Nation Place Award. 2018 Finalists. Best Citizen Engagement, <https://www.citynationplace.com/awards/finalists-2018> (dostęp 16.01.2019).

²⁶ M.in. (isz), *Wyjątkowy kalendarz*, „Kurier Szczeciński” 2–4.11.2018, s. 9; *100-lecie niepodległości w operze*, „Kurier Szczeciński” 2–4.11.2018, s. 9.

²⁷ Por. E. Kubera, *Kto pracuje, kto świętuje*, „Kurier Szczeciński” 2–4.11.2018, s. 9.

²⁸ *100-lecie niepodległości w operze...*, s. 9.

²⁹ (as), *Blaski i cienie Rzeczypospolitej*, „Kurier Szczeciński” 7.11.2018, s. 8.

³⁰ (as), *Tylko barwy biało-czerwone*, „Kurier Szczeciński” 9–12.11.2018, s. 4.

głej³¹, marszu z flagą uczniów SP nr 63 w Szczecinie³² czy informacji o flagach umieszczonych w oknach akademika Uniwersytetu Szczecińskiego³³. Pojawiały się również zapowiedzi i sprawozdania z wydarzeń z okolic Szczecina – przedstawiono program wydarzeń jubileuszowych organizowanych przez Miejski Ośrodek Kultury w Policach³⁴, zapowiadano przedstawienie *Wesela* wystawianego przez Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Trzebieży³⁵.

Na teksty publicystyczne poświęcone „Niepodległej” składały się felietony i artykuły publicystyczne, komentujące wydarzenie głównie w kontekście ogólnokrajowym lub międzynarodowym. Pierwszym z nielicznych tekstów publicystycznych był felieton Janusza Ławrynowicza *Trudno wstaje się z kolan*, w którym autor komentował wizytę prezydenta RP Andrzeja Dudy w Berlinie: „Wizyta głowy państwa polskiego w Berlinie z okazji 100-lecia odzyskania niepodległości nie była pomysłem fortunnym. Jubilat z reguły zaprasza do siebie”. W dalszej części felietonu krytykował ideę organizacji konferencji prasowej, na której prezydent RP musiał odpowiadać na pytania niemieckich mediów: „Skoro wiadomo, że niemieccy politycy i publicyści niczym stado piranii czyhają na każdą okazję, by polskim oficjelowi dogryźć, nie wolno wystawiać prezydenta na odstrzał, albo zapewnić fachową obstawę własnych publicystów”³⁶.

Tuż po obchodach „Niepodległej” w cotygodniowym cyklu felietonów „Pod prąd” Ławrynowicz odniósł się do Marszu Niepodległości w Warszawie i spalonej na nim flagi Unii Europejskiej: „Gdzieś na obrzeżach największego w dziejach II RP pochodu Polaków – Marszu Niepodległości, z przymusu chwili docenionego wreszcie przez premiera i prezydenta – ktoś spalił flagę Unii Europejskiej. Zapewne ktoś, komu «obóz postępu» postawił takie zadanie. Albo idiota... Brzydki uczynek, lecz nie przestępstwo”³⁷.

Temat rocznicy „Niepodległej” powrócił w kolejnym felietonie – *Orzeł się cofa*, w którym autor wyraził swój eurosceptycyzm: „Ledwie dwa tygodnie temu świętowaliśmy stulecie niepodległości, wyzwolenie się z jarzma trzech zaborów. My, Polacy, wolni ptacy! – pieśni, pochodnie, sztandary. Tymcza-

³¹ (ek), *Bieg dla niepodległej*, „Kurier Szczeciński” 8.11.2018, s. 10–11.

³² E. Kubera, *Z ogromną flagą przez miasto*, „Kurier Szczeciński” 8.11.2018, s. 5.

³³ (as), *Studenci uczcili niepodległość*, „Kurier Szczeciński” 9–12.11.2018, s. 4.

³⁴ (isz), *Wiele odcieni patriotyzmu*, „Kurier Szczeciński” 7.11.2018, s. 13.

³⁵ (b), *„Wesele” na stulecie*, „Kurier Szczeciński” 22.11.2018, s. 9.

³⁶ J. Ławrynowicz, *Trudno wstaje się z kolan*, „Kurier Szczeciński” 2–4.11.2018, s. 7.

³⁷ J. Ławrynowicz, *UE państwem nie jest*, „Kurier Szczeciński” 16–18.11.2018, s. 11.

sem szara rzeczywistość puka do okien. Przypomina, że dziś rządzą nami komisarze Unii Europejskiej, że 80% naszych przepisów prawa sformułowano w Brukseli. Na nasze własne życzenie (referendum akcesyjne...)”³⁸.

Wątek „Niepodległej” pojawił się również w felietonie *Weselny toast płynną lawą* Artura Daniela Liskowackiego, w którym czytamy: „W Marszu Niepodległości mieli wziąć udział – na zaproszenie prezydenta – «wszyscy Polacy», bez względu na poglądy i barwy partyjne. Tymczasem wygląda na to, że chodziło o drobne nieporozumienie językowe. Bo wezmą w nim udział nie wszyscy Polacy, ale Wszech Polacy”³⁹.

W odmiennym tonie o marszu pisała Berenika Lemańczyk, krytykująca marsz i sposób, w jaki media i partie opozycyjne opisywały i komentowały zachowania uczestników: „Dla opozycji imponująca skala niedzielnego marszu jest bardzo bolesna. Dzięki temu dowiedziałam się, że jak wszyscy uczestnicy manifestacji jestem faszystką, nazistką, rasistką, bolszewikiem i czym tam jeszcze”⁴⁰.

To samo wydarzenie komentował również publicysta Alan Sasinowski: „Jednym z rytuałów polskiego życia publicznego jest spieranie się o to, jaka była frekwencja na protestach i wiecach – zwolennicy danego wydarzenia zawyżają te liczby, przeciwnicy zaniżają. Tegoroczny marsz niepodległości te przepychanki ośmieszył. Frekwencja każdej innej politycznej imprezy w porównaniu z tym, co jedenastego listopada wydarzyło się w Warszawie, wydaje się żałośnie niska”⁴¹.

Omawiając temat obrazowania przez szczecińskie media setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości, nie sposób pominąć publikacji cytowanej już Bereniki Lemańczyk *Urodzeni w Szczecinie*. To osobista historia dorastania, napisana z perspektywy pierwszego pokolenia urodzonego w polskim Szczecinie: „Czym dla pierwszego urodzonego w Szczecinie pokolenia był Szczecin? Przede wszystkim miastem buntu i walki naszych dziadków i rodziców, przybyłych tu po 1945 roku ze wszystkich zakątków kraju. Pierwsze moje wspomnienie to Grudzień 1970. Mieszkaliśmy na ulicy Herbowej, czyli blisko Urzędu Miasta. Czołgi na Jasnych Błoniach, strzały, pożar jednej z części budynku urzędu. Strach, ale też niezapomniane wrażenie, że dzieje się

³⁸ J. Ławrynowicz, *Orzeł się cofa*, „Kurier Szczeciński” 30.11–2.12.2018, s. 11.

³⁹ A.D. Liskowacki, *Weselny toast płynną lawą*, „Kurier Szczeciński” 7.11.2018, s. 11.

⁴⁰ B. Lemańczyk, *Jak zostać rasistą. Przeżyj to sam*, „Kurier Szczeciński” 16–18.11.2018, s. 3.

⁴¹ A. Sasinowski, *Marsz, marsz...*, „Kurier Szczeciński” 16–18.11.2018, s. 3.

coś ważnego⁴². W dalszej części artykułu autorka snuje rozważania na temat tożsamości współczesnego Szczecina.

Z kolei charakter edukacyjny czy popularyzujący historię lokalną miał artykuł Romana Ciepłińskiego *Walec historii. Paderewscy i niepodległość*, przedstawiający historię życia Jadwigi Paderewskiej, wnuczki Stanisława Paderewskiego, brata słynnego Ignacego Jana Paderewskiego. Czytelnicy dowiadują się, jak wyglądało wczesne dzieciństwo bohaterki, życie na zesłaniu na Syberii, a później powrót do Polski – do Szczecina. W tekście pada pytanie do wnuczki stryjecznej premiera II RP: „W związku z obchodami stulecia odzyskania niepodległości pytam na koniec, czy Polacy mają się dziś z czego cieszyć, po tylu tragediach i nieszczęściach, wojnach i okupacjach nastał w końcu okres pokoju i rozwoju...?” Jadwiga Paderewska odpowiada: „Wątpię, czy Polacy mają się z czego cieszyć. (...) Z tej wolności, którą teraz mamy, mogliby się tak naprawdę najbardziej cieszyć ci, których już nie ma”⁴³.

Ostatnim wartym odnotowania wobec omawianego tematu tekstem był artykuł autorstwa Jolanty Librant (Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych US), realizujący funkcje popularyzatorskie. Autorka przedstawiła w nim znane i ważne piosenki o tematyce niepodległościowej, np. *Mury* Jacka Kaczmarskiego czy *Marsz Mokotowa* napisany przez Mirosława Jezierskiego, oraz opisała historie ich powstawania⁴⁴.

Tematyka tekstów informacyjnych ukazujących się na szczecińskich stronach „Gazety Wyborczej” w dużej mierze była zbieżna z tymi opublikowanymi na łamach „Kurieria Szczecińskiego” – koncentrowała się głównie na zapowiedziach i wydarzeniach związanych z uroczystościami o miejskich charakterze⁴⁵. Dla przykładu – 13 listopada ukazał się tekst *Stulecie niepodległości po szczecińsku* będący sprawozdaniem z oficjalnych obchodów setnej rocznicy odzyskania niepodległości w Szczecinie⁴⁶. Jednym z nielicznych tekstów publicystycznych był wywiad przeprowadzony przez Sonię Mrzygłocką-Pyć z autorami projektu „Sto flag na sto lat”. Młodzi animatorzy kultury ze Szczecina i regionu opowiedzieli o idei przyświecającej projektowi: „Denerwuje mnie [Łukasz Kowalski, aktor, reżyser, scenograf – H.W. i W.Z.], kiedy wartości i symbole ważne dla wszystkich Polaków są zawłaszczane przez gru-

⁴² B. Lemańczyk, *Urodzeni w Szczecinie*, „Kurier Szczeciński” 9–12.11.2018, s. 7.

⁴³ R.K. Ciepłiński, *Walec historii, Paderewscy i niepodległość*, „Kurier Szczeciński” 16–18.11.2018, s. 8.

⁴⁴ J. Librant, *700 głosów na 100 lat niepodległości*, „Kurier Szczeciński” 2–4.11.2018, s. 12.

⁴⁵ J. Kowalewska, *Nas ten prezent nie ucieszy. Strat nie odrobimy*, „Gazeta Wyborcza. Szczecin” 2.11.2018, s. 2.

⁴⁶ A. Zadworny, J. Połowniak, *Stulecie niepodległości po szczeciński*, „Gazeta Wyborcza. Szczecin” 13.11.2018, nr 2.

py związane z jedną stroną sceny społeczno-politycznej, dla której patriotyzm kojarzy się z maszerowaniem w ciężkich butach⁴⁷.

Kolejnym badanym dziennikiem był „Głos Szczeciński – Dziennik Pomorza Zachodniego”, w nim również przeważały teksty informacyjne. Przykładem jest publikacja o Klaudii Stejnborn, laureatce konkursu plastycznego „Jeszcze Polska...”, adresowanego do uczniów szkół plastycznych⁴⁸.

„Głos Szczeciński” na bieżąco informował o odbywających się wydarzeniach związanych z obchodami 11 listopada w szczecińskich instytucjach kultury, np. Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie (koncert 8 listopada 2018 r.⁴⁹), Opera na Zamku (*Requiem przeciw okrucieństwom wojny*, wydarzenie muzyczne przygotowane we współpracy z teatrami Niemiec i Litwy⁵⁰), Muzeum Narodowe w Szczecinie (wystawa *Dialog pamięci. Czego nie chcieliśmy zapomnieć*⁵¹), a także XIII Liceum Ogólnokształcące (tzw. żywa flaga⁵²). Podawał również informacje o innych wydarzeniach, np. odsłonięciu w Policach kamienia poświęconego księdzu kardynałowi Stefanowi Wyszyńskiemu⁵³ czy umieszczeniu przez policzan w historycznej szkatule pamiątek z lat 1945–2018⁵⁴.

Jak już wspomniano, w regionalnych i lokalnych dziennikach niewiele było tekstów publicystycznych, podejmujących opisywany temat. Jednym ze sposobów przedstawiania opinii znanych osób na temat „Niepodległej” było wykorzystywanie przez wydawcę „Głosu Szczecińskiego” tzw. tweetów (wpisy w serwisie Twitter) wypowiedzi znanych polityków. Byli nimi: Mateusz Morawiecki (premier RP, PiS), Paweł Kowal (polityk, Polska Razem), Janusz Lewandowski (poseł do Parlamentu Europejskiego, PO), Marcin Palade (dziennikarz, Prawica Rzeczypospolitej), Michał Majewski (dziennikarz). Na łamach dziennika zabrakło wypowiedzi polityków z regionu i miasta na temat tego

⁴⁷ S. Mrzygłocka-Pyć, *Moja niepodległość*, „Gazeta Wyborcza. Szczecin” 9.11.2018, s. 2.

⁴⁸ M. Klimczak, *Niepodległość pokazana w komiksie*, „Głos Szczeciński – Dziennik Pomorza Zachodniego” 17–18.11.2018, s. III.

⁴⁹ M. Klimczak, *Muzyka z syntezatorów oraz dawnych instrumentów*, „Głos Szczeciński – Dziennik Pomorza Zachodniego” 8.11.2018, s. 18.

⁵⁰ M. Klimczak, *Requiem przeciwko okrucieństwom wojny*, „Głos Szczeciński – Dziennik Pomorza Zachodniego” 31.10–1.11.2018, s. 3.

⁵¹ M. Klimczak, *Tradycje i pamiątki*, „Głos Szczeciński – Dziennik Pomorza Zachodniego” 8.11.2018, s. 3.

⁵² M. Parkitny, *Uczniowie z „trzynastki” pokazali, jak można świętować niepodległość Polski*, „Głos Szczeciński – Dziennik Pomorza Zachodniego” 16.11.2018, s. IV.

⁵³ M. Jaszczynski, *Kamień ku czci bożego, prymasa tysiąclecia, stanął w polickim parku*, „Głos Szczeciński – Dziennik Pomorza Zachodniego” 16.11.2018, s. 10.

⁵⁴ M. Jaszczynski, *Zamknęli kawałek polskiej historii na 100 lat w skrzyni*, „Głos Szczeciński – Dziennik Pomorza Zachodniego” 27.11.2018, s. 12.

ważnego święta państwowego – co wynika przede wszystkim z faktu, że „Głos Szczeciński” jest jedną z mutacji „Głosu – Dziennika Pomorza”, co skutkuje spadkiem liczby informacji poświęconych Szczecinowi. Na łamach dziennika ukazały się również w dniach 5, 9 i 10–12 listopada 2018 roku wywiady nawiązujące do „Niepodległej”, w których prezentowali się gdańszczanie: restaurator Mariusz Pieterwas⁵⁵, pisarz Stefan Chwin⁵⁶ oraz Przemysław Rey, kurator Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie⁵⁷.

Z okazji setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości w dniach 10–12 listopada 2018 roku w dzienniku ukazały się dwa dodatki krajowe. Pierwszy suplement „Magazyn rodzinny” zawierał m.in. przepisy kulinarne z 1918 roku⁵⁸. Nie znalazły się w nim żadne informacje dotyczące historii miasta i regionu. Drugi suplement „Głos ma historia” zawierał 30 tekstów historycznych, wśród nich znalazły się nawiązania do przedwojennej historii Szczecina. Jeden z artykułów dotyczył obozu w Altdamm (Dąbie) oraz inż. Antoniego Szumana. Był to właściciel szczecińskiej firmy budowlanej specjalizującej się w konstrukcjach żelbetowych, syn powstańca styczniowego dr. Henryka Szumana, działacza niepodległościowego. W czasie I wojny światowej funkcjonował w Altdamm największy obóz jeniecki na Pomorzu. Przechowywano w nim jeńców polskich nawet wówczas, gdy ustały już działania wojenne. Trafiali tu także masowo schwytani podczas walk powstańcy wielkopolscy, jak również polscy cywile uznani za wrogów Niemiec. Antoni Szuman organizował ucieczki uwięzionych Polaków z obozu Altdamm do Polski. Pracował również jak delegat Konsulatu Polskiego w Berlinie oraz był sekretarzem Rady Ludowej. Podczas wojny skontaktował się z amerykańskimi żołnierzami misji wojskowej, którzy pomagali Antoniemu Szumanowi zaopatrzyć polskich jeńców w żywność. W Szczecinie nadal istnieją miejsca, przy których rozbudowie pracowała firma Szumana, są to m.in. port szczeciński oraz budynek poczty z czerwonej cegły położony nad Odrą⁵⁹.

Analizę mediów drukowanych zamyka miesięcznik „Prestiż”. Pomimo lifestylowego charakteru czasopisma w listopadowym numerze ukazał się fe-

⁵⁵ G. Pewińska, *Nasza tradycja kulinarna odeszła w niepamięć*, „Głos Szczeciński – Dziennik Pomorza Zachodniego” 5.11.2018, s. 2.

⁵⁶ B. Szczepuła, *Stefan Chwin: Historyczny walec przejechał przez Polskę*, „Głos Szczeciński – Dziennik Pomorza Zachodniego” 9.11.2018, s. 22.

⁵⁷ G. Pewińska, *Hymn kochamy... i znamy jedną zwrotkę*, „Głos Szczeciński – Dziennik Pomorza Zachodniego” 10–12.11.2018, s. 2.

⁵⁸ „Głos Szczeciński – Dziennik Pomorza Zachodniego”, dodatek „Magazyn Rodzinny” 10–12.11.2018.

⁵⁹ M. Rudnicki, *Obóz w Altdamm pod Szczecinem. Zapomniany inż. Antonii Szuman*, „Głos Szczeciński – Dziennik Pomorza Zachodniego”, dodatek „Głos ma Historia” 10–12.11.2018, s. 74.

lieton Szymona Kaczmarka, w którym autor nawiązał do jubileuszu. W żartobliwym tonie rozważał na temat wolności w kontekście komunikacji w mediach społecznościowych: „Ponoć jak wieść niesie, jesteśmy wolni od 100 lat. Z przerwami, ale jednak. Bywa, że ciężkie są kajdany naszej wolności. Bywa, że nie radzimy sobie z nią. Ale ją mamy. Jaka by nie była, piękniejsza jest od niewoli. Jak bardzo byśmy się do niej nie przywiązali, wciąż należy o nią dbać. Tak przecież łatwo dać się zniewolić. Choćby przez zaniechanie rozumu”⁶⁰.

Obchody setnej rocznicy odzyskania przez Polskę Niepodległości były ważnym wydarzeniem w skali kraju i regionu. Wszystkie miasta organizowały różne uroczystości, aby uświetnić pamięć o poległych, uhonorować tych, którzy przetrwali ten trudny czas, oraz cieszyć się wolnością zdobytą sto lat temu. Szczecin, polskie miasto od 1945 roku, równie aktywnie zaangażował się w obchody Święta Niepodległości. Funkcjonujące w mieście media na bieżąco śledziły organizację wydarzeń jubileuszowych, informowały swoich odbiorców o kolejnych etapach przygotowań do obchodów rocznicy, a w samym dniu święta radio oraz telewizja nadawały transmisje z miejsc, w których odbywały się uroczystości. Z kolei dziennikarze prasowi koncentrowali się przede wszystkim na informowaniu, rzadko komentowali odbywające się w ramach jubileuszu wydarzenia.

■ RADIO

Analizie zostały poddane serwisy informacyjne oraz programy publicystyczne, tj. „Radio Szczecin na Wieczór”, „Rozmowy pod krawatem” oraz „Kawiarzka polityczna”, emitowane na antenie Polskiego Radia Szczecin.

W badanym okresie (listopad 2018 r.) wyemitowano 24 materiały informacyjne związane z obchodami setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Dominującą formą były zapowiedzi lub relacje z wydarzeń rocznicowych (10). Przykładem jest news z 8 listopada 2018 roku o organizowanej w Zachodniopomorskim Centrum Edukacji Morskiej i Politechnicznej w Szczecinie międzyszkolnej debacie „Drogi Polaków do niepodległości”. W zmaganiach na „historyczne argumenty” wzięli udział uczniowie ZCEMiP oraz Zespołu Szkół nr 4 w Szczecinie. Wśród pięcioosobowych zespołów wypowiedział się m.in. Dominik Lewicki, przewodniczący Samorządu Uczniowskiego ZCEMiP: „Uczymy się historii, bo nasze motto brzmi: Jak nie znamy, to poznamy. Jak już znamy, to zapamiętajmy”. Z kolei Elżbieta Moskał, dyrektor

⁶⁰ S. Kaczmarek, *Wolność Tomku w swoim domku*, „Prestiż” 2018, nr 11 (120), s. 74.

ośrodka, powiedziała: „Obserwujemy, że niestety z patriotycznymi postawami młodzieży jest różnie, dlatego cztery lata temu podjęliśmy inicjatywę, aby namówić nasze zaprzyjaźnione szkoły do dyskusji na temat patriotyzmu”⁶¹. Radiowe relacje z wydarzeń miały rozbudowaną formę, zawierały opis wydarzeń oraz wypowiedzi organizatorów i uczestników. Jedenastego listopada 2018 roku Bartłomiej Czetowicz przeprowadził relację ze Szczecińskiego Biegu Niepodległości, dystans liczył pięć kilometrów, trasa wiodła m.in. przez bulwary i most Długi. Bieg wystartował o 11:11. W relacji wypowiadali się niektórzy uczestnicy biegu: „To jest zupełnie inny sposób na świętowanie tej setnej rocznicy. Coś wyjątkowego. Nie tylko siedzenie w domu czy robienie flagi. Fajnie jest przebiec się tymi malowniczymi miejscami w naszym mieście z tymi wszystkimi ludźmi”⁶².

Ciekawą formą, która ukazała się w serwisach informacyjnych – były życzenia z okazji setnej rocznicy odzyskania przez Polskę Niepodległości, składane m.in. przez polityków, sportowców oraz osoby związane ze sztuką. Jedną z nich był Olgierd Geblewicz, marszałek województwa zachodniopomorskiego, który powiedział: „Szanowni Państwo, sto lat temu spełniły się marzenia wielu pokoleń Polaków. Nasza ojczyzna powróciła na mapę Europy. Dziś oddajemy hołd tym, którzy walczyli o wolną Polskę sto lat temu i później. Pamiętajmy, że wolność nie jest dana raz na zawsze, dlatego codziennie budujemy Polskę wolną, otwartą i europejską. Dbajmy o nasze wolności osobiste, by Polska była dobrym domem dla każdego z nas”⁶³.

Życzenia szczecinianom złożył Piotr Krzystek, prezydent Szczecina: „Świętujemy niezwykłą uroczystość. Jedenastego listopada, stulecie odzyskania niepodległości, to ważne wydarzenie także dla wszystkich szczecinian. Dziękuję mieszkańcom za udział w akcji Codziennie Polskę TworzyMy. Przygotowaliśmy się do 11 listopada poprzez wiele wspaniałych imprez i wydarzeń. Dziesiątki organizacji zaangażowanych w świętowanie. To pokazuje nasz patriotyzm, że Polska i nasza mała ojczyzna jest dla nas ważna. Za to dziękuję”⁶⁴.

Wśród wypowiadających się był również Paweł Kikowski, kapitan King Wilków Morskich Szczecin: „Z okazji stulecia niepodległości chciałbym, aby-

⁶¹ A. Łukaszek, *Uczniowie debatowali o niepodległości* [zdjęcia], <http://radioszczecin.pl/1,379976,uczniowie-debatowali-o-niepodleglosci-zdjecia> (dostęp 12.03.2019).

⁶² B. Czetowicz, *Setna rocznica na sportowo, czyli Bieg Niepodległości w Szczecinie* [wideo], <http://radioszczecin.pl/1,380111,setna-rocznica-na-sportowo-czyli-bieg-niepodlegl&id=531536> (dostęp 12.03.2019).

⁶³ B. Czetowicz, K. Nieradka, *Życzenia dla Niepodległej w Radiu Szczecin*, <http://radioszczecin.pl/1,380100,zyczenia-dla-niepodleglej-w-radiu-szczecin> (dostęp 12.03.2019).

⁶⁴ Tamże.

śmy ten dzień uczcili wzajemnym szacunkiem i patrzyli na to, co nas łączy, a nie dzieli, ponieważ nasi przodkowie, którzy walczyli o niepodległość, marzyli o spójności naszego narodu”⁶⁵.

Należy również wspomnieć o relacji Joanny Skoniecznej z premiery słuchowiska (8 odcinków) *Czerwona rozetka* o powstaniu wielkopolskim⁶⁶, zrealizowanego we współpracy szczecińskiej i poznańskiej rozgłośni regionalnej Polskiego Radia. Fragment prezentowanego w relacji serialu przedstawia przygotowania do powstania, sceny urzędowe, a także dialogi bohaterów. W niedługim odstępie czasu udostępniono także fragment drugiego (*Zamach na ratusz*⁶⁷) i czwartego (*Dyplomatyczny katar*⁶⁸) odcinka słuchowiska. Serial wyreżyserował Sylwester Woroniecki, scenariusz napisał Piotr Świątkowski, a za realizację dźwięku odpowiadała Aleksandra Mazur-Woroniecka.

Drugą część omawianych materiałów PR Szczecin stanowiły audycje publicystyczne. W okresie przeprowadzania badań w trzech badanych audycjach publicystycznych niewiele było tych bezpośrednio nawiązujących do wydarzenia. Ósmego listopada 2018 roku w programie „Radio Szczecin na Wieczór” Radosław Jaczmiński rozmawiał z Krzysztofem Kowalczykiem, dyrektorem Archiwum Państwowego w Szczecinie, politologiem z Uniwersytetu Szczecińskiego. Dyskutowano na temat Marszu Niepodległości i innych jubileuszowych wydarzeń o charakterze krajowym i lokalnym⁶⁹. W badanym materiale należy zwrócić uwagę na reportaże. Jednym z nich był *Coś z niczego, czyli radość wspólnego śpiewania* autorstwa Małgorzaty Frymus, dotyczący inicjatywy, jaką stworzyli uczestnicy chóru amatorskiego przy Operze na Zamku. Była to organizacja wspólnego śpiewania pieśni patriotycznych z „Niepodległej”⁷⁰.

Z inicjatywy PR Szczecin i patronów zorganizowano koncerty z cyklu „Radio Szczecin dla Niepodległej”. Pierwszy z nich odbył się 5 lutego 2018 roku w Studiu Koncertowym S-1, z udziałem Doroty Miśkiewicz i Sylwestra Ostrowskiego z zespołem, gościem specjalnym był Dariusz Brubeck oraz ame-

⁶⁵ Tamże.

⁶⁶ J. Skonieczna, „Czerwona rozetka” – premiera słuchowiska o Powstaniu Wielkopolskim, <http://radioszczecin.pl/276,7178,czerwona-rozetka-premiera-sluchowiska-o-powstani> (dostęp 12.03.2019).

⁶⁷ J. Skonieczna, „Zamach na ratusz” – serial radiowy o powstaniu wielkopolskim, <http://radioszczecin.pl/276,7210,zamach-na-ratusz-serial-radiowy-o-powstaniu-wiel> (dostęp 12.03.2019).

⁶⁸ J. Skonieczna, „Dyplomatyczny katar” – słuchowisko o powstaniu wielkopolskim, <http://radioszczecin.pl/276,7266,-dyplomatyczny-katar-sluchowisko-o-powstaniu-wiel> (dostęp 12.03.2019).

⁶⁹ R. Jaczmiński, „RSnW”: Jak powinno się maszerować na stulecie niepodległości?, <http://radioszczecin.pl/1,380000,r-snw-jak-powinno-sie-maszerowac-na-stulecie-niep&s=1&si=1&sp=1> (dostęp 12.03.2019).

⁷⁰ M. Frymus, „Coś z niczego, czyli radość wspólnego śpiewania”, <http://radioszczecin.pl/276,7030,cos-z-niczego-czyli-radosc-wspolnego-spiewania-r> (dostęp 12.03.2019).

rykański wirtuoz trąbki Wynton Marsalis, któremu towarzyszyła orkiestra Jazz at Lincoln Center⁷¹.

Logo koncertów jubileuszowych PR Szczecin

Źródło: <http://radioszczecin.pl/353,0,dla-niepodleglej> (dostęp 6.03.2019).

Drugi koncert odbył się 2 września 2018 roku. Atrakcją wieczoru był występ Joanny Tylkowskiej-Drożdż wraz z zespołem West Side Sinfonietta złożonym z muzyków Filharmonii im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie i Narodowego Forum Muzyki we Wrocławiu. Podczas koncertu można było usłyszeć muzyczne interpretacje wierszy Adama Mickiewicza⁷². Trzecim koncertem i głównym wydarzeniem projektu „Radio Szczecin dla Niepodległej” był koncert, który odbył się 6 listopada 2018 roku. Koncert rozpoczął szczeciński saksofonista Sylwester Ostrowski z zespołem, który wykonał jazzowe aranżacje *Etudy rewolucyjnej*, a także pieśni *Marsz Pierwszej Brygady*. Wystąpili gościnnie wokaliści: Dorota Miśkiewicz, Filip Lato i Justyna Jarzębińska. Później na scenę wszedł Dariusz Brubeck Quartet⁷³. Ostatni, czwarty koncert, w którym wystąpił Janusz Radek z zespołem, odbył się 17 grudnia 2018 roku⁷⁴. Cała akcja została objęta patronatem honorowym Prezydenta Polski – Andrzeja Dudy i ambasady Stanów Zjednoczonych Ameryki. Wśród partnerów

⁷¹ Radio Szczecin dla Niepodległej. Wynton Marsalis, <http://radioszczecin.pl/353,2,koncert-wyntona-marsalisa> (dostęp 12.03.2019).

⁷² Radio Szczecin dla Niepodległej. Muzyka Polka, <https://www.youtube.com/watch?v=CmCs-9V8aMY> (dostęp 12.03.2019).

⁷³ Koncert Radio Szczecin dla Niepodległej. Dariusz Brubeck Quartet – część 1, <https://www.facebook.com/Radio-Szczecin/videos/99656853879537> (dostęp 12.03.2019).

⁷⁴ Radio Szczecin dla Niepodległej, www.lantech.com.pl/zuw2 (dostęp 12.03.2019).

znaleźli się także Port Morski Szczecin-Świnoujście, EuroAfrica, Unity Line, Szczecin Jazz⁷⁵.

■ TELEWIZJA

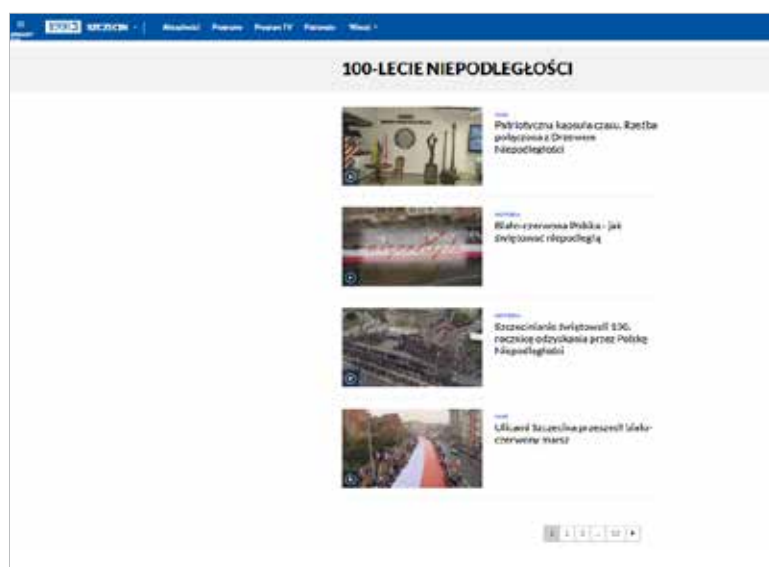
W tej części raportu zostały przeanalizowane trzy audycje TVP3 Szczecin: serwis informacyjny „Kronika” oraz audycje publicystyczne „Spięcie” i „Niedziałkowskiego 24a”. W badaniu uwzględniono również zawartość dedykowanej wydarzeniu podstrony internetowej „100-lecie Niepodległości”. Jest to jedyne z analizowanych w raporcie medium, które na swojej witrynie internetowej zdecydowało się na utworzenie podstrony poświęconej opisywanemu wydarzeniu, co świadczy o misyjnym charakterze telewizyjnego nadawcy publicznego. Należy podkreślić, że szczeciński oddział TVP jako jedyny spośród wszystkich oddziałów regionalny nadawcy wciąż na swojej witrynie internetowej utrzymuje dedykowaną wydarzeniu zakładkę (stan na 15 stycznia 2019 r.); znajdują się w niej 44 materiały (newsy, relacje, reportaże) pochodzące z wydań „Kroniki” oraz osiem autonomicznych materiałów filmowych, które były głównie zapowiedziami nadchodzących wydarzeń, związanych z świętowaniem „Niepodległej”.

W codziennym serwisie informacyjnym „Kronika” zrealizowano i wyemitowano łącznie 44 materiały nawiązujące do obchodów setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości: materiały newsowe (11,25% z ogółu badanych materiałów informacyjnych), relacje wraz z sondą (10,22,7%), relacje (5,11,4%) oraz newsy wraz z sondą (5,11,4%). Najwięcej materiałów informacyjnych zrealizowano w dniach 9–11 listopada (łącznie 29). Zostały one zakwalifikowane przez nadawcę do kategorii: społeczne (13), polityka (6), kultura (5), edukacja (4), historia (3) i inne (13). W „Kronice” wyemitowano 35 materiałów związanych z obchodami święta na terenie Szczecina i okolic (79,55% z ogółu materiałów informacyjnych) oraz dziewięć materiałów z regionu koszalińskiego i okolic (20,45%).

Materiały prezentowane w „Kronice” miały charakter informacyjny i w większości dotyczyły aktualnych wydarzeń o zasięgu lokalnym. Najczęściej znajdowały się w nich wypowiedzi mieszkańców Szczecina, przedstawicieli oświaty (np. m.in. Anny Zalewskiej, minister edukacji narodowej, czy Magdaleny Zarębskiej-Kuleszy, zachodniopomorskiego kuratora oświaty), przedstawicieli takich instytucji kulturalnych, jak Szczecińska Agencja Ar-

⁷⁵ Więcej informacji na stronie <http://radioszczecin.pl/353,0,dla-niepodleglej> (dostęp 12.03.2019).

tystyczna, Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie, Opera na Zamku, a także duchownych Kościoła rzymskokatolickiego (np. ks. abp. Andrzeja Dziegi czy bp. Edwarda Dajczaka). Wśród najczęściej wypowiadających się na temat wydarzenia polityków byli głównie przedstawiciele partii rządzącej PiS: Mateusz Morawiecki, premier RP, Halina Szymańska, szef Kancelarii Prezydenta RP, Tomasz Hinc, wojewoda zachodniopomorski; Michał Jach, poseł na sejm; Zbigniew Bogucki, radny sejmiku; Stefania Biernat, wówczas przewodnicząca Rady Miasta Szczecin; Dariusz Matecki, wówczas kandydat do Rady Miasta Szczecin.

Zakładka „100-lecie Niepodległości” na stronie internetowej TVP3 Szczecin

Źródło: <https://szczecin.tvp.pl> (dostęp 6.03.2019).

W tytułach materiałów informacyjnych podkreślano fakt okrągłej rocznicy: „Mural za 100-lecie odzyskania niepodległości”⁷⁶, „Stulecie niepodległości. Rozpoczęcie projektu «I Love Poland»”⁷⁷, „Wyjątkowe wydarzenia i koncerty na 100-lecie niepodległości”⁷⁸. Szczecińska telewizja obrazowała święto poprzez bieżące wydarzenia. W setną rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości szczecińskie instytucje kultury przygotowały wyjątkowe niespo-

⁷⁶ Mural na 100-lecie odzyskania niepodległości, <https://szczecin.tvp.pl/38713097/mural-na-100lecie-odzyskania-niepodleglosci> (dostęp 15.01.2019).

⁷⁷ Stulecie niepodległości. Rozpoczęcie projektu „I Love Poland”, <https://szczecin.tvp.pl/39250363/stulecie-niepodleglosci-rozpoczecie-projektu-i-love-poland> (dostęp 15.01.2019).

⁷⁸ Wyjątkowe wydarzenia i koncerty na 100-lecie odzyskania niepodległości, <https://szczecin.tvp.pl/39734167/wyjatkowe-wydarzenia-i-koncerty-na-100-lecie-niepodleglosci> (dostęp 15.01.2019).

dzianki dla mieszkańców Szczecina i całego regionu⁷⁹. Mural z okazji setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości odsłonięto na budynku Zespołu Szkół nr 5 w Szczecinie⁸⁰. Obchody rocznicy porównywano natomiast w kontekście politycznym z innymi miastami. Dziennikarz Adrian Nijak skomentował: „Podziałów nie będzie w Szczecinie. Tu oficjalne obchody święta odzyskania niepodległości wspólnie organizują wojewoda, marszałek i prezydent miasta. (...) Każdy, niezależnie od światopoglądu, może też wziąć udział w Szczecińskim Marszu Niepodległości”⁸¹.

W badanym materiale nie zabrakło opinii mieszkańców na temat upamiętnienia setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości, choć miały one zróżnicowany charakter:

Jak widzimy za sobą, duma najjaśniejszej Rzeczypospolitej objawia się w stoczni, w polskim Szczecinie⁸².

Byliśmy kędyś na Kresach Wschodnich, teraz jesteśmy na Kresach Zachodnich – Szczecin jest domem Ułanów Podolskich⁸³.

Flaga państwowa na kościele świadczy o tym, że Kościół w Polsce jest usadowiony i jest w Polsce szanowany⁸⁴.

Bardzo ładne – no to jest Polska – nasza – to ją trzeba szanować i kochać⁸⁵.

Bardzo chcieliśmy uczcić to święto – bo to jest najważniejsze święto dla Polski⁸⁶.

Dzisiaj możemy czuć się dzięki tym młodym ludziom prawowitymi, stuprocentowymi Polakami – i za to z serca dziękuję⁸⁷.

Jak wynika z wybranych wypowiedzi, nie brakowało w nich nawiązań do historii Szczecina.

W dniu święta 11 listopada na antenie TVP3 Szczecin zostały wyemitowane trzy specjalne wydania „Kroniki” (godz. 10.30, 11.30 i 21.00). Pierwsze

⁷⁹ Tamże.

⁸⁰ Mural na 100-lecie...

⁸¹ Stulecie niepodległości...

⁸² Biało-czerwona na stoczniowej suwnicy, <https://szczecin.tvp.pl/39783326/bialo-czerwona-na-stoczniowej-suwnicy> (dostęp 15. 01.2019).

⁸³ Mural na 100-lecie...

⁸⁴ Manifest patriotyzmu. 30-metrowa flaga na szczecińskim Pogodnie, <https://szczecin.tvp.pl/39790643/manifest-patriotyzmu-30-metrowa-flaga-na-szczecińskim-pogodnie> (dostęp 15.01.2019).

⁸⁵ Tamże.

⁸⁶ Uczniowie na stulecie niepodległości, <https://szczecin.tvp.pl/39848276/uczniowie-na-stulecie-niepodleglosci> (dostęp 15.01.2019).

⁸⁷ Tamże.

wydanie serwisu rozpoczęła transmisja spod bazyliki św. Jana Chrzciciela w Szczecinie, gdzie odbywała się uroczysta msza święta pod przewodnictwem abp. Andrzeja Dziegi, podczas której wygłosił homilię nawiązującą do odzyskania przez Polskę niepodległości. Wyemitowano również fragment tej homilii, można było usłyszeć w niej apel do Polaków: „Nie bój się dla Polski pracować. Tak jak potrafisz. Jesteś Polsce potrzebny. Daj to, co możesz dodać. Złóż to w Bożych dłoniach. Nie bój się dla Polski cierpieć (...)”⁸⁸.

Z Wałów Chrobrego w Szczecinie, gdzie trwały przygotowania do głównej części obchodów, wydarzenia relacjonowała Karolina Holka. Z kolei z koszańskiego Rynku Staromiejskiego wydarzenia transmitowała Justyna Prywer.

W „Kronice” z godz. 11.30 w studiu wystąpił gość – Krzysztof Kowalczyk, politolog, dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie. W kolejnych wejściach pojawiła się relacja Natalii Cistowskiej z odsłonięcia pomnika Boże chroń Polskę, ks. Aleksander Ziejewski powiedział: „Ten pomnik jest pieczęcią na tej ziemi, jest historycznym zobowiązaniem (...) ta świątynia i jej otoczenie są sanktuarium polskości”⁸⁹.

W tym samym czasie trwały przygotowania do defilady wojskowej, Karolina Holka rozmawiała z majorem Marcelem Podhorodeckim z 12. Szczecińskiej Dywizji Zmechanizowanej: „Przed nami o godz. 11.55 uroczystość zgodna z ceremoniałem wojskowym rozpocznie się od meldunku dla dowódcy 12. Dywizji generała Macieja Jabłońskiego. Następnie wręczane będą odznaczenia państwowe przez pana wojewodę, a później defilada naszego sprzętu wojskowego (...)”⁹⁰.

Wydanie główne „Kroniki” o godzinie 21.00 rozpoczęło się relacją na żywo reporterki Natalii Cistowskiej spod pomnika Marszałka Józefa Piłsudskiego w Szczecinie. Dziennikarka mówiła o poświęconym podczas wieczornej mszy w intencji Ojczyzny dzwonie, który znajduje się w bazylice archikatedralnej pw. św. Jakuba Apostoła w Szczecinie: „Złoty Dzwon Niepodległości to największy tego typu dzwon w Polsce. Waży ponad tonę i zostało mu nadane imię Świętego Jana Pawła II dla upamiętnienia czterdziestej rocznicy wyboru papieża Polaka. Przez najbliższy czas będzie w szczecińskiej katedrze, ale w przyszłości zawiśnie w dzwonnicy”⁹¹.

⁸⁸ Kronika, <https://szczecin.tvp.pl/39904685/1030-111118> (dostęp 15.01.2019).

⁸⁹ Tamże.

⁹⁰ Tamże.

⁹¹ Tamże.

Podczas mszy abp Andrzej Dzięga powiedział: „To jest niezwykle, że właśnie w tym dniu możemy ten dzwon święcić, namaszczać, konsekrować, aby głos jego brzmiał przez pokolenia. Daj Boże, przez setki lat. Tutaj, w Szczecinie pośród ulic, bloków, pośród serc, pośród pokoleń naszej ziemi”⁹².

W „Kronice” pokazano dokumenty filmowe, ich bohaterami byli stulatkowie: Kazimierz Domański i Stanisława Litwińska, oraz Patryk Król, żołnierz 8. Koszalińskiego Pułku Przeciwlotniczego, twórca rzeźby Kapsuły Czasu w Koszalinie.

Obchody odzyskania przez Polskę niepodległości w studiu TVP3 Szczecin podsumowali: Adrian Nijak (Szczecin), Mateusz Burdziński (Szczeciński Marsz Niepodległości), Karol Figurski (Koszalin), Paulina Muskała (region zachodniopomorski). Relację uzupełnił reportaż Przemysława Plecana o historii Polski.

Na stronie internetowej TVP3 Szczecin w zakładce „100-lecie Niepodległości” znajdują się wygłoszone podczas uroczystości homilie abp. Andrzeja Dzięgi oraz bp. Edwarda Dajczaka, orędzie Andrzeja Dudy, prezydenta RP, ponadto zamieszczono wypowiedzi polityków z obchodów przy Wałach Chrobrego: Macieja Kopcia, wiceministra edukacji narodowej, oraz Tomasza Hince i Marka Subocza, wojewody i wicewojewody zachodniopomorskiego. Znalazły się tu relacje Jarosława Marendziaka z Goleniowskiej Mili Niepodległości oraz Karoliny Skiby z koncertu *700 głosów na 100 lat niepodległości* w Operze na Zamku w Szczecinie. Na podstronie znajduje się również galeria zdjęć przedstawiająca uczestników obchodów oraz zwiedzających okręt ORP „Kontradmiral Xawery Czernicki”, a także spot filmowy Polskiej Fundacji Narodowej z udziałem Mela Gibsona.

O Święcie Niepodległości mówiono w czterech wydaniach audycji publicystycznej „Spięcie” z udziałem Bartłomieja Sochańskiego, kandydata PiS na stanowisko prezydenta Szczecina (7 listopada 2018 r.)⁹³, Tomasza Hince (9 listopada 2018 r.), Stefanii Biernat, radnej PiS w Radzie Miasta Szczecin (12 listopada 2018 r.)⁹⁴ oraz Radosława Lubczyka, posła na sejm z Nowoczesnej (13 listopada 2018 r.)⁹⁵. Zachodniopomorski wojewoda o wydarzeniach jubileuszowych powiedział: „Na ziemiach zachodnich też świętujemy trzydziesto-

---

⁹² Tamże.

⁹³ Spięcie, 7.11.2019, https://szczecin.tvp.pl/39845934/bartlomiej-sochanski-71118?fbclid=IwAR1db-5dr0cksM-3Cak1LJQsDKQHq35lA3Ib_WWNSuDa0Zdvw7i4nGso0xQ (dostęp 15.01.2019).

⁹⁴ Spięcie, 12.11.2019, <https://szczecin.tvp.pl/39934676/radoslaw-lubczyk-131118> (dostęp 15.01.2019).

⁹⁵ Spięcie, 13.11.2019, <https://szczecin.tvp.pl/39934676/radoslaw-lubczyk-131118> (dostęp 15.01.2019).

lenie strajków, nasze wydarzenia, wydarzenia historyczne tutaj szczecińskie, zachodniopomorskie – tak ważne dla odzyskania przez Polskę suwerenności po przemianach ustrojowych, (...) tak jak nasi przodkowie ją wywalczyli, dzięki nim mamy Polskę, tak my jesteśmy odpowiedzialni za to, jaka ona jest teraz, jaką ma siłę, jaką ma suwerenność i jaką ją zostawimy naszym wnukom, dzieciom. (...) To jest coś, co powinniśmy wspólnie przeżywać”⁹⁶.

Reasumując, należy stwierdzić, że w audycjach informacyjnych i publicystycznych TVP3 Szczecin w dyskursie na temat obchodów odzyskania przez Polskę niepodległości najczęściej uczestniczyli mieszkańcy Szczecina (przeważnie młodzież szkolna i osoby starsze), przedstawiciele placówek kulturalnych i oświaty, Kościoła rzymskokatolickiego oraz politycy (głównie przedstawiciele PiS). Temat obchodów Święta Niepodległości w Szczecinie poruszano przede wszystkim w kontekście bieżących wydarzeń, unikano nawiązań do historii miasta i regionu.

■ MEDIA INTERNETOWE

Ostatnia część raportu, dotycząca badania mediów, poświęcona jest prezentacji wyników analizy trzech najpopularniejszych szczecińskich portali informacyjnych: NaszeMiasto.pl, wSzczecinie.pl oraz Infoludek.pl.

Najwięcej (łącznie 22) publikacji związanych z obchodami setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości pojawiło się na portalu NaszeMiasto.pl. Oprócz tekstów informacyjnych (19) na stronie można było znaleźć tekst poświęcony historii powstania wolnej Polski, będący przedrukiem z „Głosu Pomorza – Dziennika Pomorza Zachodniego”⁹⁷. Portale internetowe, dla których ważny element przekazu stanowi obraz, chętnie zamieszczały na swych stronach galerie zdjęć z wydarzeń upamiętniających wydarzenie (10 galerii)⁹⁸.

Wbrew pozorom Dzień Niepodległości został przez internetowe redakcje pokazany w sposób szczególny. Portal zamieścił przegląd wydarzeń, który miał ukazać internautom skalę szczecińskich wydarzeń upamiętniających rocznicę⁹⁹. Nie zapomniano także o mieszkańcach miasta, w relacji ze Szcze-

⁹⁶ Spicie, 9.11.2018, <https://szczecin.tvp.pl/39882715/tomasz-hinc-91118> (dostęp 15.01.2019).

⁹⁷ *Tak rodziła się niepodległość. Krótka historia powstania wolnej Polski w 1918 roku*, http://szczecin.naszemiasto.pl/artykul/tak-rodzila-sie-niepodleglosc-krotka-historia-powstania,4877566,artgal,t,id,tm.html?fbclid=IwAR0Y-Ga4JQc5E0Szxys2ddn3TE7tvMzQ2KYKL2LUIQDC_ol2cvUbidOWyTcw (dostęp 13.01.2019).

⁹⁸ *Świetlno-ogniowe SHOW na zakończenie Jarmarku Niepodległościowego*, http://szczecin.naszemiasto.pl/artykul/swietlno-ogniowe-show-na-zakonczenie-jarmarku,4879044,gal,t,id,tm.html?fbclid=IwAR1i0mtcaqy_m6Rk0v-7N6ECve2vr0FJQL_W4Ie-ajNdMYiG3BZiTee5lPJ8 (dostęp 13.01.2019).

⁹⁹ *Tak Szczecin świętuje 100-lecie niepodległości. Przegląd wydarzeń*, <http://szczecin.naszemiasto.pl/artykul/tak-szczecin-swietuje-100-lecie-niepodleglosci-przeglad,4874770,artgal,t,id,tm.html> (dostęp 13.01.2019).

Szczeciński Jarmark Niepodległościowy, który odbył się 11 listopada 2018 roku w alei Kwiatowej w Szczecinie

Źródło: https://d-nm.ppstatic.pl/kadr/k/r/b4/29/5be98344b-f049_o,size,933x0,q,70,h,9df150.

jpg (dostęp 13.01.2019).

Źródło: Urząd Miasta Szczecin, 8 stycznia 2019.

cińskiego Marszu Niepodległości oprócz krótkiego materiału wideo z jego przebiegu dodano także zdjęcia z marszu. Materiał filmowy był głównie przebitką zdjęć, ale zamieszczono w nim sondę, pytając mieszkańców Szczecina, co myślą o Święcie Niepodległości. Jedna ze szczecinianek powiedziała: „Akurat dla mnie to jest ważne święto”. Druga odniosła się do marszu, mówiąc: „Jesteśmy Polakami i chcemy uczestniczyć w marszu”¹⁰⁰.

Należy dodać, że NaszeMiasto.pl jako jedyny portal pokazał nie tylko szczecińskie wydarzenia związane ze stuleciem niepodległości, lecz także publikował informacje dotyczące pozaszczecińskich regionów – Stolca oraz Stargardu. W dniu poprzedzającym wydarzenia w przygranicznej miejscowości odbywał się specjalny bieg¹⁰¹, natomiast w Stargardzie 3 listopada 2018 roku zorganizowano patriotyczny koncert rockowy zespołu GAN, na który – jak poinformował portal – przybyła tylko garstka publiczności¹⁰².

Kolejnym portalem poddanym analizie mediów internetowych jest powstały w 2007 roku wSzczecin.pl, który o stuleciu niepodległości i wydarzeniach dotyczących tego święta informował 11 razy, aż trzykrotnie były

¹⁰⁰ *Kilka tysięcy osób na Szczecińskim Marszu Niepodległości* [zdjęcia], http://szczecin.naszemiasto.pl/arttykul/kilka-tysiecy-osob-na-szczecinskim-marszu-niepodleglosci,4877922,artgal,t,id,tm.html?fbclid=IwAR1dzdNYkn6j1B-Sq1f6B6m7egw11Of_6L7pCna42wS7XHOpiMO6UNpxmFyY (dostęp 13.01.2019).

¹⁰¹ *Narodowy Bieg Stulecia w Stolcu. Pamiętali o zmarłym koledze ze ścieżek biegowych* [zdjęcia], <http://szczecin.naszemiasto.pl/arttykul/narodowy-bieg-stulecia-w-stolcu-pamietali-o-zmarlym-koledze,4877236,artgal,t,id,tm.html> (dostęp 13.01.2019).

¹⁰² *Garstka publiczności na koncercie patriotycznego rocka. W Stargardzkim Centrum Kultury zagrał szczeciński zespół GAN* [zdjęcia], <http://szczecin.naszemiasto.pl/arttykul/garstka-publicznosci-na-koncercie-patriotycznego-rocka-w-4867980,gal,t,id,tm.html> (dostęp 13.01.2019).

publikowane propozycje spędzenia Dnia Niepodległości w Szczecinie, w tym lista wydarzeń i atrakcji odbywających się tego dnia¹⁰³. Strona wSzczecinie.pl poświęciła wiele miejsca wydarzeniom okolicznościowym, takim jak ustanowienie 12 listopada 2018 roku dniem wolnym od pracy¹⁰⁴, co wiązało się m.in. z publikacjami dotyczącymi zamknięcia w tym dniu sklepów¹⁰⁵. Podobnie jak w przypadku portalu NaszeMiasto.pl informacje były urozmaicane fotografiami oraz materiałami audiowizualnymi dotyczącymi np. relacji ze Szczecińskiego Marszu Niepodległości¹⁰⁶.

Najmniej o Święcie Niepodległości publikował portal ogłoszeniowy Infoludek.pl. Znajdujące się tu teksty miały głównie charakter informacyjny¹⁰⁷, np. zamieszczono informacje stanowiące kalendarium wielu odbywających się w Szczecinie 11 listopada 2018 roku wydarzeń¹⁰⁸. Przy tej publikacji dodano również galerię zdjęć przedstawiających szczecińską filharmonię podświetloną na biało-czerwoną, kolorami polskiej flagi¹⁰⁹.

Reasumując, można podać, że zdecydowaną przewagę w badanych portalach stanowiły teksty o charakterze informacyjnym. Nie zabrakło elementów wizualnych, pojawiało się wiele galerii oraz kilka materiałów filmowych.

■ Publikacje i wydarzenia okolicznościowe wojewódzkich i miejskich jednostek organizacyjnych

W organizację obchodów rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości włączyły się wojewódzkie i miejskie placówki kulturalno-oświatowe. Zapre-

¹⁰³ Święto Niepodległości 2018 w Szczecinie. Lista wydarzeń i atrakcji na 11 listopada, https://wszczecinie.pl/aktualnosci,swieto_niepodleglosci_2018_w_szczecinie_lista_wydarzen_i_atrakcji_na_11_listopada,id-30637.html (dostęp 13.01.2019).

¹⁰⁴ To już pewne! 12 listopada nie idziemy do pracy!, https://wszczecinie.pl/aktualnosci,to_juz_pewne_12_listopada_nie_idziemy_do_pracy,id-30625.html (dostęp 13.01.2019).

¹⁰⁵ Dwa dni z zamkniętymi sklepami. Co będzie otwarte 12 listopada w Szczecinie?, https://wszczecinie.pl/aktualnosci,dwa_dni_z_zamknietymi_sklepami_co_będzie_otwarte_12_listopada_w_szczecinie,id-30639.html (dostęp 13.01.2019).

¹⁰⁶ Marsz Niepodległości przeszedł ulicami Szczecina [wideo], https://wszczecinie.pl/aktualnosci,marsz_niepodleglosci_przeszedl_ulicami_szczecina_wideo,id-30642.html (dostęp 13.01.2019).

¹⁰⁷ 1918 – rok odzyskania przez Polskę niepodległości w Książnicy Pomorskiej [program], <https://infoludek.pl/kultura/1918-rok-odzyskania-przez-polske-niepodleglosci-w-ksiaznicy-pomorskiej-program-2/>; Listopadowe środy z polskim filmem [program bezpłatnych pokazów], <https://infoludek.pl/kina/listopadowe-srody-z-polskim-filmem-program-bezplatnych-pokazow/>; Święto Niepodległości w Szczecinie: utrudnienia i zmiany w komunikacji miejskiej, <https://infoludek.pl/komunikacja/swieto-niepodleglosci-w-szczecinie-utrudnienia-i-zmiany-w-komunikacji-miejskiej/>; Akcja „Mamy Niepodległą” w Książnicy. Wyślij bezpłatną kartkę okolicznościową, <https://infoludek.pl/szczecin/akcja-mamy-niepodlegla-w-ksiaznicy-wyslij-bezplatna-kartke-okolicznosciowa-2/> (dostęp 13.01.2019).

¹⁰⁸ Dużo ciekawych wydarzeń w weekend w Szczecinie [lista propozycji], <https://infoludek.pl/kultura/duzo-ciekawych-wydarzen-w-weekend-w-szczecinie-lista-propozycji> (dostęp 13.01.2019).

¹⁰⁹ <https://content-b.infoludek.pl/wp-content/uploads/2018/11/polecamy-1068x709.jpg> (dostęp 13.01.2019).

zentowany w tej części raportu opis ich działań opiera się na informacjach zawartych na stronach internetowych instytucji.

Pierwszą grupę stanowiły instytucje kultury mające siedzibę w Szczecinie: Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica, Muzeum Narodowe w Szczecinie, Opera na Zamku, Biuro Dokumentacji Zabytków, Teatr Polski, Zamek Książąt Pomorskich oraz będące w budowie Morskie Centrum Nauki im. prof. Jerzego Stelmacha. W tych instytucjach odnotowaliśmy 16 wydarzeń związanych z Narodowym Świętem Niepodległości.

Najwięcej wydarzeń okolicznościowych odbyło się w bibliotece wojewódzkiej – w sumie siedem, których organizatorem była biblioteka, oraz cztery, w których była współorganizatorem. Wszystkie wydarzenia miały otwarty charakter:

10 października 2018 – wykład prof. dr. hab. Kazimierza Kozłowskiego *Znaczenie II Rzeczypospolitej dla polskiego Pomorza Zachodniego*¹¹⁰;

27 października 2018 – wykład dr. hab. Krzysztofa Kowalczyka prof. US *Współpraca międzywyznaniowa podczas walki o niepodległość*¹¹¹;

8 listopada 2018 – debata „Blaski i cienie II Rzeczypospolitej” z udziałem prof. dr. hab. Andrzeja Chojnowskiego, prof. dr. hab. Marka Jabłonowskiego oraz prof. dr. hab. Janusza Farysia, rozmowę poprowadził Dariusz Baranik, dziennikarz TVP3 Szczecin¹¹²;

9 listopada 2018 – spotkanie literackie *Mapy nie/podległości. Szczecinian obraz własny*; publiczne czytanie fragmentów utworów literackich napisanych przez studentów II roku studiów pisarskich w Instytucie Polonistyki, Kulturoznawstwa i Dziennikarstwa US¹¹³;

9–30 listopada 2018 – wystawa *Droga do niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej – 11 listopada 1918. Polonika ze zbiorów kartograficznych Książnicy Pomorskiej*¹¹⁴;

---

¹¹⁰ Znaczenie II Rzeczypospolitej dla polskiego Pomorza Zachodniego, www.ksiaznica.szczecin.pl/wydarzenia/single/id/1621 (dostęp 9.01.2019).

¹¹¹ Współpraca międzywyznaniowa podczas walki o niepodległość, www.ksiaznica.szczecin.pl/wydarzenia/single/id/1629 (dostęp 9.01.2019).

¹¹² Blaski i cienie II Rzeczypospolitej, www.ksiaznica.szczecin.pl/wydarzenia/single/id/1636 (dostęp 9.01.2019).

¹¹³ Mapy nie/podległości. Szczecinian obraz własny, www.ksiaznica.szczecin.pl/wydarzenia/single/id/1635 (dostęp 9.01.2019).

¹¹⁴ 11 listopada 1918 – Droga do niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej, www.ksiaznica.szczecin.pl/wydarzenia/single/id/62 (dostęp 9.01.2019).

16–23 listopada 2018 – akcja Mamy Niepodległą! współorganizowana z Muzeum im. Józefa Piłsudskiego w Sulejówku polegająca na wysyłaniu bezpłatnych kartek okolicznościowych¹¹⁵;

19 listopada – 28 grudnia 2018 – wystawa *1918 – rok odzyskania przez Polskę niepodległości* przygotowana przez dr Agnieszkę Zarembę, kustosz Książnicy Pomorskiej, na podstawie eksponatów i dokumentów ze zbiorów Książnicy Pomorskiej oraz kolekcji prywatnych Bohdana Walknowskiego, Andrzeja Awtuszewskiego, Wojciecha Lizaka i Bogdana Turskiego¹¹⁶.

Do głównych wydarzeń organizowanych przez Książnicę Pomorską w Szczecinie należy zaliczyć odbywające się w dniach 19–20 listopada 2018 roku wydarzenie *1918 – rok odzyskania przez Polskę niepodległości*, które zostało zorganizowane we współpracy z Uniwersytetem Szczecińskim. Pierwszego dnia odbyła się debata z udziałem historyków Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych US, profesorów Janusza Farysia i Henryka Walczaka. Otwarto wyżej wspomnianą wystawę, ponadto Polski Związek Filatelistów Okręg Zachodniopomorski zaprezentował wystawę pokonkursowych prac plastycznych *Oni walczyli o niepodległą Polskę*, chór Concertino wykonał pieśni patriotyczne. Drugiego dnia odbyła się konferencja naukowa „Stulecie niepodległości kobiet”¹¹⁷, zorganizowana również we współpracy z US¹¹⁸.

W dniu 20 listopada 2018 roku odbyło spotkanie literackie Młodzieży Czytanie¹¹⁹. Celem przedsięwzięcia było rozbudzanie zainteresowanie młodzieży klasyką literatury polskiej i propagowanie czytelnictwa. Młodzież czytała fragmenty 44 tekstów Antologii Niepodległości oraz *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego. Organizatorami Młodzieży Czytania było Kuratorium Oświaty w Szczecinie i Książnica Pomorska.

*Patriotyzm x 2. Wspomnienia szczecińskich repatriantów*¹²⁰ – takim tytułem opatrzone spotkanie z repatriantami i ich rodzinami (27 listopada 2018 r.). Współorganizatorem było Koło Repatriantów przy Stowarzyszeniu

¹¹⁵ Mamy Niepodległą!, www.ksiaznica.szczecin.pl/wydarzenia/single/id/1648 (dostęp 9.01.2019).

¹¹⁶ 1918 – rok odzyskania przez Polskę niepodległości, www.ksiaznica.szczecin.pl/wydarzenia/single/id/1647 (dostęp 9.01.2019).

¹¹⁷ Stulecie niepodległości kobiet, www.ksiaznica.szczecin.pl/wydarzenia/single/id/1646 (dostęp 9.01.2019).

¹¹⁸ B. Czarnecka (UJ), T. Czerska (US), M. Duda (Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wlkp.), U. Glensk (UWr), S. Iwasiów (US), P. Krupiński (US), J. Lisek (UWr), A. Łacina (US), L. Marzec (UAM).

¹¹⁹ Młodzieży Czytanie, www.ksiaznica.szczecin.pl/wydarzenia/single/id/1637 (dostęp 9.01.2019).

¹²⁰ Patriotyzm x 2. Wspomnienia szczecińskich repatriantów, www.ksiaznica.szczecin.pl/wydarzenia/single/id/1650 (dostęp 9.01.2019).

„Wspólnota Polska”. Repatrianci represjonowani w XX wieku w ZSRR oraz ich potomkowie przekazali swoją interpretację pojęcia „patriotyzm”.

Kolejną instytucją, która aktywnie włączyła się w obchody stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości było Muzeum Narodowe w Szczecinie. W marcu 2018 roku rozpisano konkurs „Kronika rodzinna: 100 lat wolności”¹²¹ skierowany do dzieci ze szkół podstawowych. Polegał na stworzeniu kroniki najważniejszych momentów życia rodziny w nawiązaniu do historii miejsca zamieszkania; łącznie do konkursu zgłosiło się 20 szkół województwa zachodniopomorskiego. Podsumowanie konkursu odbyło się 9 listopada 2018 roku, laureatką została Hanna Ciasnocha z pracą „Istniejemy, póki ktoś nas pamięta”¹²². Do 30 listopada 2018 trwał również konkurs filmowy „Niepodległa short”, skierowany do uczniów szkół podstawowych i liceów oraz nauczycieli ze Szczecina. Zadaniem konkursowym było nakręcanie krótkiej etiudy filmowej na temat patriotyzmu, wolności, niepodległości. Ogłoszenie wyników odbyło się w piątek 14 grudnia 2018 roku w Muzeum Narodowym w Szczecinie (placówka nie opublikowała wyników konkursu na stronie internetowej). We współpracy z Ośrodkiem KARTA 9 listopada 2018 roku otwarto wystawę *Rok 1918. Odzyskanie niepodległości*¹²³, ukazującą węzłowe momenty procesów rozgrywających się na ziemiach polskich w ostatnim roku I wojny wraz z ich kluczowym dopełnieniem – odrodzeniem po 123 latach niewoli państwa polskiego. To jedyne wydarzenie, które zostało równoległe opisane w języku angielskim na stronie MNS¹²⁴. Odbywały się także warsztaty dla szkół „Znow stała się Polska” (10 listopada).

Jedenastego listopada 2018 roku w Muzeum Narodowym w Szczecinie odbyło się kilka wydarzeń, m.in. „Patriotyczne kolorowanki – spotkania rodzinne”, „Śpiewająca kawiarenka: przeboje międzywojnia” w wykonaniu uczniów SP nr 56, można było obejrzeć wystawy *Dialog pamięci* oraz *Rok 1918. Odzyskanie Niepodległej* oraz instalację „Sto flag na sto lat”¹²⁵ składającą

¹²¹ Kronika rodzinna – 100 lat wolności, <https://muzeum.szczecin.pl/edukacja/aktualnosci-edukacyjne/wydarzenie/834-konkurs-cdp-kronika-rodzinna-100-lat-wolnosci.html> (dostęp 9.01.2019).

¹²² Kronika rodzinna – 100 lat wolności – uroczystość podsumowania konkursu, <https://muzeum.szczecin.pl/edukacja/aktualnosci-edukacyjne/wydarzenie/1120k-ronika-rodzinna-100-lat-wolnosci-uroczystosc-podsumowania-konkursu.html> (dostęp 9.01.2019).

¹²³ Rok 1918. Odzyskanie Niepodległości, <https://muzeum.szczecin.pl/edukacja/aktualnosci-edukacyjne/wydarzenie/1137-wystawa-czasowa-rok-1918-odzyskanie-niepodleglosci.html> (dostęp 9.01.2019).

¹²⁴ 1918. Restoring Independence, <https://muzeum.szczecin.pl/en/component/rseventspro/event/1144-temporary-exhibition-1918-restoring-independence.html> (dostęp 9.01.2019).

¹²⁵ Sto flag na sto lat, <https://muzeum.szczecin.pl/edukacja/aktualnosci-edukacyjne/wydarzenie/1138-sto-flag-na-sto-lat.html> (dostęp 9.01.2019).

się z setki wykonanych przez mieszkańców flag. Wernisażowej iluminacji towarzyszyła oficjalna uroczystość, prezentacja autorów oraz koncert Szczecin Brass Quintet. Instalację można było podziwiać także przez cały poniedziałek (12 listopada). Projekt został stworzony przez niezależny zespół animatorów przy współpracy Domu Kultury 13 Muz, liderami projektu byli Maciej Korpuliński, Paula Rudź, Mateusz Jakubowski, Magdalena Tyczka, Igor Podszwik oraz Marta Cieślak.

„Sto flag na sto lat” 11 listopada 2018 roku na placu Solidarności

Zródło: <https://bi.im-g.pl/im/46/08/17/z24150086Q,->

Flagi-zaprojektowane-w-ramach-projektu-Sto-flag-na-

jpg?fbclid=IwAR1t424EjgKSxHpK0sd1Z2r8WTA8zmn-

rZWrcPeM4lhAVhnhnEZpITGxk6fzo (dostęp 15.01.2019).

Muzeum Narodowe w Szczecinie zorganizowało ponadto debatę oksfordzką dla młodzieży szkół ponadpodstawowych „Wolna Polska – spełniony sen pokoleń” (12 listopada), warsztaty dla dzieci „Orzeł Biały – gry i zabawy historyczne” (18 listopada), debatę publiczną „Łańcuch pokoleń – o 100-leciu odzyskania niepodległości na ziemiach zachodnich i północnych” (21 listopada) oraz LXVII Ogólnopolską Sesję Naukową Stowarzyszenia Historyków Sztuki „Niepodległość i nowoczesność” (22–23 listopada), a także projekcje filmów *Tajemnice początków Polski* (30 października – 27 listopada).

Opera na Zamku w Szczecinie zorganizowała spektakl muzyczno-taneczny *Dla Niepodległej* (9 listopada); 21 grudnia 2017 roku strona Opery opublikowała wyniki głosowania na pieśni patriotyczne, które były wykonane na koncercie 11 listopada 2018 roku – *700 głosów na 100 lat*¹²⁶ (na stronie internetowej Opery nie umieszczono informacji o samym koncercie, choć analizując inne media, można znaleźć informację, że koncert się odbył¹²⁷).

¹²⁶ 700 głosów na 100 lat niepodległości, www.opera.szczecin.pl/opera-na-zamku/aktualnosci/292-700-glosow-na-100-lat-niepodleglosci (dostęp 9.01.2019).

¹²⁷ 700 głosów na 100 lat niepodległości, <https://24kurier.pl/aktualnosci/kultura/700-glosow-na-100-lat-niepodleglosci> (dostęp 9.01.2019).

W obchody stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości włączył się Teatr Polski, organizując spektakle *Zamek z piasku* w reżyserii Andrzeja Zaorskiego (25 listopada) i poetycko-muzyczny *Z piekła do piekła* poświęcony twórczości Jacka Kaczmarskiego (27 i 28 października). Zamek Książąt Pomorskich zorganizował filmowe drogi do niepodległości, zaprezentowano *Weesele* oraz *Śmierć prezydenta* (14 listopada i 12 grudnia), jak również wystawę *Patriotyczne diaporamy Cezarego Dubiela* w ramach 39. Pomorskich Spotkań z Diaporamą (16 listopada). W ramach obchodów samorząd województwa współorganizował również następujące wydarzenia: *Sto lat!* – cykl działań, organizowanych w Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej I stopnia im. Marka Jasińskiego w Szczecinie, propagujących twórczość prof. Marka Jasińskiego oraz innych kompozytorów (5 marca – 8 kwietnia); Gala z okazji stulecia Związku Harcerstwa Polskiego, przygotowana przez Zachodniopomorską Chorągiew ZHP (19 maja); 100 lat Polskiej Broni Powietrznej w Koszalinie, wydarzenie organizowane przez Centrum Szkolenia Sił Powietrznych (30–31 sierpnia); w Multikinie Galaxy zaprezentowano *Opowieść o cudzie niepodległości*, będącą inscenizacją w wykonaniu uczniów Społecznej Szkoły Podstawowej STO nr 1 w Szczecinie z udziałem Związku Piłsudczyków (8 listopada); 16 listopada odbył się w SP nr 21 w Szczecinie I Wojewódzki Konkurs Patriotyczny z okazji stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości; Związek Piłsudczyków RP Okręg Środkopomorski w listopadzie zorganizował I Międzynarodowy Polonijny Konkurs Literacki na Wiersz „Tam, gdzie kamienie mówią po polsku” o Buławę Marszałka Piłsudskiego¹²⁸.

Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie na swojej stronie internetowej opisało jedno wydarzenie – 19 października w programie *Błękitna dla Niepodległej*¹²⁹ wzięli udział uczniowie klasy drugiej Szkoły Podstawowej im. Kornela Makuszyńskiego w Sławnie. Zajęcia prowadziła Ewa Byszewska, wspierana przez wychowawczynię klasy Izabelę Szubę-Jóźwiak. Dzieci przyswajały wiedzę o tzw. Błękitnej Armii, a także spisały swoje życzenia dla Polski na następne stulecie.

Raport byłby niepełny, gdyby pominięto w nim działania poświęcone „Niepodległej”, organizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego. Wśród wielu organizowanych przez samorząd i podległe mu jednostki wydarzeń należy wspomnieć o pokazie filmu *Siłaczka* oraz

¹²⁸ Opracowanie na podstawie materiałów otrzymanych od Biura Prasowego UM WZP, 12.03.2019.

¹²⁹ „Błękitna dla Niepodległej”, www.bdz.szczecin.pl/280-powiadomienia/493-blekitna-w-slawnie (dostęp 9.01.2019).

debacie na temat przeciwdziałania przemocy wobec kobiet¹³⁰ (5 grudnia), będących częścią kampanii 16 Dni Akcji Przeciw Przemocy ze względu na Płeć oraz wieńczących Rok Kobiet na Pomorzu Zachodnim. W tym miejscu należy dodać, że w ramach Roku Kobiet Pomorza Zachodniego odbył się plebiscyt Kobiety Roku Pomorza Zachodniego, współorganizowany przez „Głos Szczeciński”. Celem plebiscytu było wyróżnienie lokalnych liderek, najbardziej wpływowych i aktywnych mieszkank Pomorza Zachodniego. W dniu 25 września 2018 roku odbyło się ogłoszenie wyników, główną laureatką została Danuta Szyksznian-Ossowska ze Szczecina, prezes honorowa Zarządu Okręgu Światowego Związku Żołnierzy AK i wiceprezes Koła Kresowych Żołnierzy AK w Szczecinie. Wyróżnienia otrzymały: Ewa Deskur ze Szczecina, za zaangażowanie społeczne i poświęcenie wolnego czasu na rzecz aktywizacji kobiecego środowiska; Krystyna Fijołek (powiat kołobrzeski), za inicjatywy na rzecz osób z niepełnosprawnościami; Ewa Saja-Jabłońska (powiat choszczeński), za działalność na rzecz środowiska lokalnego: dzieci, kobiet, osób niepełnosprawnych¹³¹.

Następną grupę badanych instytucji stanowiły wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne. W naszym zestawieniu znalazły się: Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie, Zachodniopomorskie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Szczecinie, Wojewódzki Urząd Pracy oraz Sekretariat ds. Młodzieży Województwa Zachodniopomorskiego. Jedyną instytucją, która uczestniczyła w działalności jubileuszowej, było ZCDN. W dniu 4 października 2018 roku odbyła się tam konferencja „100-lecie niepodległości Polski”¹³², miała ona inspirować nauczycieli do organizacji obchodów Święta Niepodległości w szkołach¹³³. Ponadto listopadowo-grudniowy numer wydawanego przez ZCDN czasopisma „Refleksje. Zachodniopomorski Dwumiesięcznik Oświatowy”¹³⁴ poświęcono polskiemu systemowi szkolnictwa w latach 1918–2018. Wydanie (nie licząc artykułu wstępnego) otwierał wywiad Sławomira Iwasiowa z Elżbietą Magie-

¹³⁰ Udział w debacie wzięły: Inga Iwasiów, Anna Mieczkowska, Bogna Czalczyńska, Alina Czyżewska, Iwona Lech-Kamińska. Komunikat prasowy Pomorze Zachodnie częścią kampanii „16 Dni Akcji Przeciw Przemocy ze względu na Płeć”, Biuro Prasowe UM WZP, 21.11.2018.

¹³¹ (rsoc), *Pozналиśmy laureatki plebiscytu Kobieta Roku Pomorza Zachodniego*, www.wzp.pl/biuro-prasowe/aktualnosci/poznalismy-laureatki-plebiscytu-kobieta-roku-pomorza-zachodniego (dostęp 12.11.2018).

¹³² „100-lecie niepodległości Polski”, <http://zcdn.edu.pl/aktualnosci/konferencja-100-lecie-niepodleglosci-polski/> (dostęp 9.01.2019).

¹³³ Zofia Fenrych (Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej w Szczecinie), Beata Kłosowska (SP nr 48 w Szczecinie), Małgorzata Machalek (US), Krzysztof Perłowski (SP nr 48), Tomasz Sikorski (US).

¹³⁴ http://refleksje.zcdn.edu.pl/wp-content/uploads/2018/10/Refleksje-6_2018.pdf (dostęp 9.01.2019)

ra, poświęcony zmianom szkół w Polsce od 1918 roku. Łącznie w czasopiśmie opublikowano sześć tekstów jubileuszowych: Sławomira Osińskiego *Reformy stulecia*, Agnieszki Fludy-Krokos *Wspieranie edukacji*, Macieja Bujakowskiego *W szkole biją na alarm*, Ewy Wiśniewskiej i Beaty Ciesielskiej *(Od)budowa systemu kształcenia nauczycieli w II RP. Część I*, Ireny Teresy Kozimal *Harcerze w międzywojniu. Część I*, Mieczysława Gałasia *Edukacja w czasach późnej nowoczesności*.

„Refleksje. Zachodniopomorski
Dwumiesięcznik Oświatowy” 2018, nr 6

Źródło: http://refleksje.zcdn.edu.pl/wp-content/uploads/2018/10/Refleksje-6_2018.pdf (dostęp 15.01.2019).

Kolejną instytucją, która z okazji obchodów „Niepodległej” wydawała tematyczny numer periodyku „Dialogi. Miesięcznik Pedagogiczny”, był Pałac Młodzieży w Szczecinie. Numer zatytułowano *1918–2018 Polskę mamy w sercu*. Ponadto 8 listopada 2018 roku zespół Markato z Pałacu Młodzieży Szczecin (opiekun art. Dariusz Chmielewski) wystąpił przed uczestnikami Spotkania Pokoleń, które odbyło się z okazji Święta Niepodległości. Tego dnia Olgierd Geblewicz, marszałek województwa zachodniopomorskiego, spotkał się w Operze na Zamku z przedstawicielami środowisk kombatanckich i wręczył Odznaki Honorowe Gryfa Zachodniopomorskiego¹³⁵. Podczas spotkania zaprezentowano również wystawę *Ojcowie Niepodległości*, przygotowaną przez szczeciński oddział Instytutu Pamięci Narodowej.

¹³⁵ Złotą Odznakę Gryfa Zachodniopomorskiego otrzymali: Eugeniusz Gierczak, Wojciech Grobelski, Wanda Grzempa, Zbigniew Izraelski, Hanna Katanowska-Lisowska, Zbigniew Krutin oraz Jolanta Szyłkowska. Srebrną Odznakę Gryfa Zachodniopomorskiego otrzymali: Stanisław Gargała, Józef Guz, Henryk Krudos, Sabina Krupińska, Jan Marciniak, Leszek Rodziewicz oraz Arkadiusz Szymczyk. Komunikat prasowy „Spotkanie Pokoleń”, Biuro Prasowe UM WZP, 7.11.2018.

„Dialogi. Miesięcznik Pedagogiczny” 2018, nr 9

Źródło: pe.szczecin.pl/files/3EE919E4A99140CB8B8D-1D8A4E1EC4E2/dialogi_09_2018.pdf (dostęp 15.01.2019).

W miesięczniku „Dialogi” znalazły się relacje z obchodów Święta Niepodległości z 17 szczecińskich szkół i przedszkoli. Znalazło się tam również kilka artykułów promujących postawy patriotyczne szczecińskiej młodzieży¹³⁶. Większość odnotowanych przez nas wydarzeń miała charakter otwarty, można je podzielić na dwa rodzaje: o charakterze edukacyjnym (wykłady dla dorosłych i konkursy dla dzieci) oraz rozrywkowym (np. koncerty jubileuszowe). W wydarzeniach jubileuszowych obok samych członków instytucji organizujących przedsięwzięcia często uczestniczyli przedstawiciele uczelni, władz lokalnych, środowisk kombatanckich i wojskowych. Oczywistymi motywami wizualnymi pojawiającymi się na niemal każdym z wydarzeń były symbole narodowe – flaga Polski, godło państwowe, a także biało-czerwone kotyliony oraz innego rodzaju ozdoby w barwach narodowych.

Raport przygotowany przez studentów I roku (2018/2019) dziennikarstwa i zarządzania mediami Uniwersytetu Szczecińskiego w ramach przedmiotu instrumentarium badawcze mediów pod kierunkiem dr Pauliny Olechowskiej (Wydział Filologiczny US)

Studenci: Aleksandra Babiaryz, Rafał Barna, Adrianna Bęćkowska, Michał Kaźmierkiewicz, Patrycja Kołdrzak, Alan Łatka, Julita Nitecka, Oliwia Pietrzak, Korneliusz Rejek, Klaudia Rybicka, Kamila Waszczuk, Hanna Wrzesińska, Wojciech Zdrenka, Dawid Zieliński

¹³⁶ https://pe.szczecin.pl/files/3EE919E4A99140CB8B8D1D8A4E1EC4E2/dialogi_09_2018.pdf (dostęp 9.01.2019). A. Czupryniak, *Patriotyzm międzypokoleniowy*, s. 10; B. Cegielka, *Niepodległa*, s. 16–17; M. Szostak, „Mały Polak – Wielkie Serce”, s. 19; R. Lachnowicz, *Niepodległość – pewne refleksje z pracy z 3-latkami*, s. 21; J. Chrobak, *Kto ja jestem? Polak mały!*, s. 24–25.